

Autoreferat

1. Imię i nazwisko: Włodzimierz Strus

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

- 2003 – magister psychologii na podstawie pracy: *Poziom dojrzałości emocjonalnej a zachowania moralne* – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego.
- 2009 – doktor nauk humanistycznych w zakresie psychologii na podstawie rozprawy: *Dojrzałość emocjonalna a funkcjonowanie moralne* (promotor: dr hab. Henryk Gasiul prof. uczelni) – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

- Od 2008 – Instytut Psychologii, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
- 2004-2016 – Wydział Psychologii, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie (obecnie Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna w Warszawie)
- 2011-2014 – Wydział Nauk Społecznych, Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego
- 2008-2009 – Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej w Józefowie

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

Moje zainteresowania naukowe już od czasów studiów magisterskich z psychologii (1998-2003) kierowały się w stronę psychologii osobowości. W trakcie badań nad rolą emocji w funkcjonowaniu moralnym, prowadzonych w ramach prac nad rozprawą doktorską, uwzględniałem znaczenie dyspozycji emocjonalnych, neurotyczności oraz takich zaburzeń osobowości, jak dysocjalna (antyspołeczna) i anankastyczna (obsesyjno-kompulsywna). Do dziś wspólnie z moimi współpracownikami prowadzę badania nad strukturą osobowości, różnymi jej modelami oraz patologią i optymalnym funkcjonowaniem, w tym celu adaptując lub konstruując psychometryczne narzędzia pomiaru (zob. p. 5). W tym kontekście powstał cykl artykułów poświęcony autorskiemu *Kołowemu Modelowi Metacech Osobowości*

(*Circumplex of Personality Metatraits*), który to cykl stanowi moje główne osiągnięcie naukowe.

GŁÓWNE OSIĄGNIĘCIE – CYKL ARTYKUŁÓW
„KOŁOWY MODEL METACECH OSOBOWOŚCI:
GENEZA, KONSTRUKCJA I ROZWÓJ”

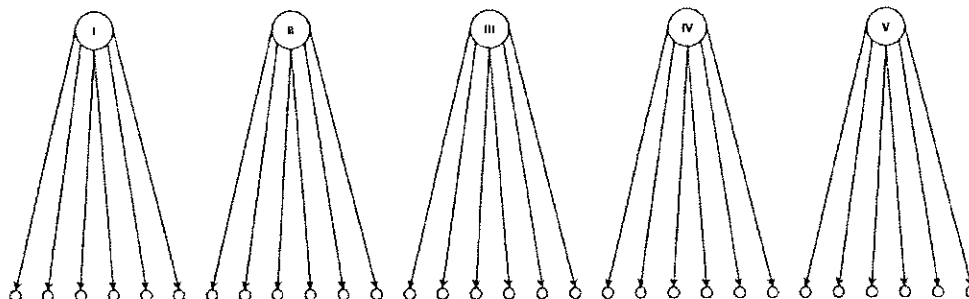
4.1. Geneza i inspiracje

Wraz z uzyskaniem stopnia doktora (na podstawie pracy pt. *Dojrzałość emocjonalna a funkcjonowanie moralne*) centrum moich zainteresowań naukowych przestała być psychologia moralności i emocje moralne, a zaczęła być ogólna struktura osobowości i modele ujmujące ją w sposób całościowy. Nie jest więc zaskoczeniem, że bardzo szybko zacząłem bliżej analizować *Pięcioczynnikowy Model Osobowości* (PMO; McCrae, Costa, 2005) zwany też często modelem *Wielkiej Piątki*, który jest nie tylko dominującym współcześnie modelem cech osobowości, ale też jednym z najbardziej znanych modeli w całej psychologii osobowości, a być może nawet w całej współczesnej psychologii. Jak dość powszechnie wiadomo model ten tworzą domeny: neurotyczności, ekstrawersji, otwartości na doświadczenia, ugodowości i sumienności.

Popularność nie wyklucza jednak słabości i krytyki, a tę drugą nawet stymuluje i uprawdopodobnia. Zatem i ja najpierw uznałem wartość i doniosłość PMO, szczególnie w kontekście jego integracyjnego potencjału (każda cecha osobowości człowieka miała przynależać do jednej z pięciu domen, a każdy dotychczasowy model struktury osobowości miał być sprowadzalny do PMO) oraz indukcyjnego rodowodu (czyli odkrycia w badaniach psycholeksykalnych). Następnie zaś zacząłem zastanawiać się i analizować: **jak można byłoby przewyżżyć słabości PMO i udoskonalić go tak, by trafniej opisywał strukturę osobowości człowieka.**

Na początku moją uwagę zwróciła struktura tzw. cech niższego rzędu (cech-aspektów), a więc tych cech osobowości, które są mniej ogólne, węższe znaczeniowo i liczniejsze od cech podstawowych (cech-domen, np. Wielka Piątka). Tradycyjnie zakłada się w tym przypadku prostą strukturę hierarchiczną, wedle której każdej z cech podstawowych przyporządkowany jest określony zestaw cech-aspektów, a cechy-aspekty jednej cechy podstawowej są niezależne od innych cech podstawowych oraz ich cech-aspektów. W PMO każda z pięciu cech podstawowych posiada sześć cech-aspektów, co sumie składa się na liczbę 30 cech-aspektów (zob. rysunek 1), mierzonych przez jeden z najpopularniejszych kwestionariuszy osobowości

na świecie, czyli Inwentarz Osobowości NEO-PI-R (McCrae, Costa, 2005; polska adaptacja: Siuta, 2006).

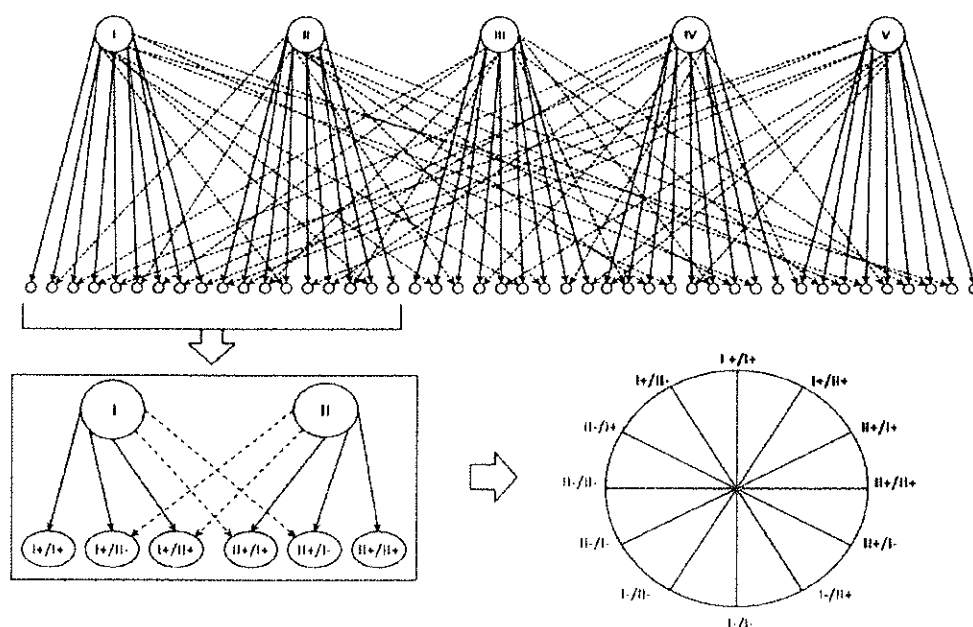

Rysunek 1. Schemat prostej struktury hierarchicznej cech w modelu PMO.
I - ekstrawersja, II - ugodowość, III - sumienność, IV - neurotyczność/stabilność emocjonalna, V - otwartość.

Należy podkreślić jednak, że owa prosta struktura hierarchiczna jest przyjęta nie tylko w PMO, ale w zdecydowanej większości modeli cechowych, zarówno tych starszych (jak modele Cattella, czy Eysencka), jak i tych nowszych (zob. np. Ashton, Lee, 2007; DeYoung i in., 2007). Tymczasem badania konsekwentnie wskazują na związki cech-aspektów nie tylko z własną cechą podstawową, ale także z jakąś jeszcze inną cechą podstawową, co w analizach czynnikowych objawia się tzw. ładunkami krzyżowymi (*cross-loadings*). Te ostatnie są tak rozpowszechnione, że sugerują zdecydowanie bardziej regułę, niż wyjątek, a jednym z najbardziej ewidentnych przykładów na to jest struktura czynnikowa inwentarza NEO-PI-R (zob. McCrae, Costa, 2005; Siuta, 2006).

Istnieje jednak model, w którym krzyżowe ładunki – a więc coś, co w PMO jest anomalią – rzeczywiście funkcjonują jako reguła, a mówiąc dokładniej: jako spełnienie precyzyjnych przewidywań teoretycznych. Chodzi o model AB5C (*Abridged Big Five Dimensional Circumplex*, Hofstee, De Raad, Goldberg, 1992), dla którego zaproponowaliśmy polską nazwę: Kołowy Model Wielkiej Piątki (Strus i in., 2011). Najkrócej mówiąc – model ten, tak samo jak PMO, zakłada istnienie pięciu podstawowych cech osobowości (Wielka Piątka), ale w przeciwieństwie do PMO przewiduje on, że prawie wszystkie cechy-aspekty (tj. 40 na 45, bo tyle cech niższego rzędu jest wyróżnionych w AB5C) są aspektami mieszanymi (*blends*), tzn. zależnymi nie tylko od własnej cechy podstawowej, ale jeszcze od jednej dodatkowej (zob. rysunek 2). Dodatni lub ujemny znak tych relacji (ładunków), a także fakt, że każda cecha podstawowa posiada jeden i tylko jeden aspekt rdzenny (tj. aspekt niezależny od innych cech podstawowych), sprawiają, że układ cech niższego rzędu w modelu AB5C tworzy strukturę cyrkularną doprowadzając do wyłonienia się 10 kół (*circumplexes*) osobowości.

Każde z tych kół jest kombinacją jakichś dwóch podstawowych wymiarów Wielkiej Piątki i dotyczy innej sfery funkcjonowania osobowości. Co ciekawe, niektóre z kół modelu AB5C ściśle korespondują w modelami popularnymi w innych subdyscyplinach psychologii, np. z tzw. Kołem Interpersonalnym (*Interpersonal Circumplex*) Wigginsa (1995), czy Kołem Afektu Russella (1980).

Rysunek 2. Schemat całego cyrkularnego modelu organizacji cech w modelu AB5C (górną część rysunku) oraz układ cech-aspektów dwóch cech podstawowych, tj. ekstrawersji (czynnik I) oraz ugodowości (czynnik II; dolna część rysunku). Schemat po lewej dolnej stronie ukazuje układ głównych ładunków (linie ciągłe) i ładunków krzyżowych (linie przerywane) cech-aspektów I i II cechy podstawowej (perspektywa wertykalna). Schemat po prawej dolnej stronie prezentuje tę organizację w układzie kołowym (perspektywa horyzontalna). Znaczenie rzymskich cyfr jest takie jak w opisie rysunku 1.

Model AB5C nie jest propozycją nową, bowiem opublikowany został w 1992 roku, ale dopiero w roku 1999 został częściowo zrekonceptualizowany i zoperacjonalizowany przez Goldberga (1999) w Kwestionariuszu IPIP-45AB5C (*International Personality Item Pool*), co otworzyło nowe drogi weryfikacji i rozwoju modelu (zob. np. Bäckström i in. 2009; Bucher, Samuel, 2020). Z uwagi na to, że w polskiej literaturze model AB5C był jedynie sporadycznie wzmiankowany (zob. Strelau, 2006), zasadniczo będąc prawie w ogóle nieobecny, prace nad nim rozpoczęliśmy od publikacji teoretycznej prezentującej jego kontekst, założenia i konsekwencje, oraz omawiającej szczegóły tego dość skomplikowanego modelu. Publikacja ta stanowi pierwszy element cyklu:

I) Strus, W., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2011). Kołowy model struktury cech osobowości w ujęciu Lewisa Goldberga. *Studia Psychologica*, 11(2), 65-93.

W artykule tym mój wkład wyniósł 80% i polegał na zaprojektowaniu artykułu, dokonaniu przeglądu literatury, przygotowaniu pierwszej wersji tekstu i jego wersji kolejnych, aż do wersji finalnej.

W kolejnym kroku podjęliśmy prace nad empiryczną weryfikacją modelu AB5C. W latach 2013-2014 kierowałem realizacją grantu OPUS Narodowego Centrum Nauki specjalnie poświęconemu temu celowi (projekt: 2012/07/B/HS6/01374 „Empiryczna weryfikacja Kołowego Modelu Wielkiej Piątki Hofstee, de Raada i Goldberga”). W ramach tego projektu przeprowadziliśmy adaptację Kwestionariusza Osobowości IPIP-45AB5C oraz szeroko zakrojone badania, których najważniejsze wyniki zostały zaprezentowane w publikacji stanowiącej drugi element cyklu:

II) Strus, W., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2014a). Circumplex structure of personality traits measured with the IPIP-45AB5C questionnaire in Poland. *Personality and Individual Differences*, 71, 77–82. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.07.018>

W artykule tym mój wkład wyniósł 70% i polegał na konceptualizacji badania i zaprojektowaniu artykułu, dokonaniu przeglądu literatury, dokonaniu adaptacji narzędzia pomiaru (IPIP-45AB5C), przeprowadzeniu samego badania (zebranie danych i przygotowanie bazy danych) oraz analizach statystycznych jego wyników; przygotowaniu pierwszej wersji tekstu i jego wersji kolejnych, aż do wersji finalnej, a także zapewnieniu zasobów badawczych i finansowych.

Artykuł stanowił raport z badania $N = 913$ osób (55% kobiet; $M_{wiek} = 30,9$; $SD_{wiek} = 13,8$), w którego kluczowej części testowaliśmy cyrkularną strukturę modelu AB5C w konfirmacyjnej analizie czynnikowej (CFA) drugiego rzędu. Generalnie, uzyskane przez nas wyniki potwierdziły ogólne założenia teoretyczne modelu AB5C i większość jego przewidywań szczegółowych. Z drugiej jednak strony ujawniły one także kilka odstępstw od oczekiwanej kołowej organizacji cech niższego rzędu, sugerując potrzebę re-operacjonalizacji, a nawet re-konceptualizacji niektórych cech-aspektów. Co więcej, na bazie ogólniejszego obrazu utworzonego nie tylko przez nasze wyniki, ale także badania Bäckströma ze współpracownikami (2009) oraz oryginalne analizy danych psycholeksykalnych Hofstee i in. (1992), można było dojść do wniosku, że niektóre z dziesięciu kół osobowości modelu AB5C są istotnie zniekształcone poprzez brak zagospodarowania znacznych ich obszarów realną treścią psychologiczną (czy osobowościową). Takie wątpliwości budziły na przykład koła

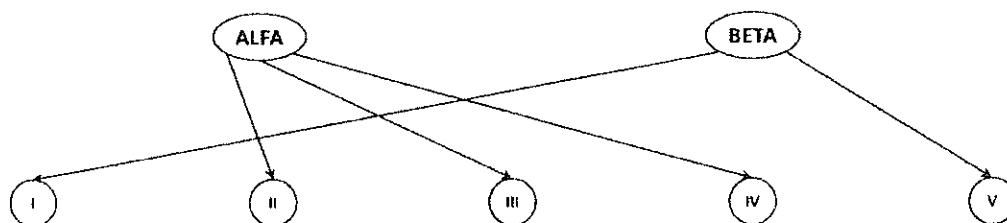
tworzone przez cechy podstawowe (a) ekstrawersji i otwartości oraz (b) ugodowości i sumienności.

Wyjaśnień dla powyższych wyników poszukiwałem w obszernej literaturze przedmiotu. Przy okazji tych poszukiwań okazało się, że model AB5C nie jest jedyną, obecnie intensywnie badaną modyfikacją modelu PMO. Przeciwnie, wnikliwsza analiza najnowszej literatury przedmiotu wykazała, że intensywne badania, odkrycia i propozycje teoretyczne rozwijają się nie tylko (1) na poziomie cech niższego rzędu (poniżej Wielkiej Piątki; zob. DeYoung i in., 2007), ale także (2) na poziomie podstawowych wymiarów (np. sześcioczynnikowy model HEXACO, zob. Ashton, Lee, 2007) oraz (3) na poziomie tzw. cech wyższego rzędu (metacech), znajdujących się w strukturze osobowości powyżej pięciu wielkich wymiarów podstawowych (Digman, 1997; DeYoung, 2006; Musek, 2007). Literatura ta okazała się tak bogata, że jej przegląd stanowiący prezentację nowych, intensywnie badanych modeli struktury osobowości został przedstawiony w publikacji stanowiącej trzeci element cyklu:

III) Strus, W., Ciecuch, J. (2014). Poza wielką piątkę - przegląd nowych modeli struktury osobowości. *Polskie Forum Psychologiczne*, 19(1), 17-49. <https://doi.org/10.14656/PFP20140102>
W artykule tym mój wkład wyniósł 80% i polegał na zaprojektowaniu artykułu, dokonaniu przeglądu literatury, przygotowaniu pierwszej wersji tekstu i jego wersji kolejnych, aż do wersji finalnej.

Szczególnie trzeci z wyróżnionych powyżej wątków wydał mi się interesujący i teoretycznie obiecujący. Wiązał się on ze stwierdzanymi regularnie problemami ze spełnieniem jednego z zasadniczych założeń PMO, mianowicie założenia o ortogonalności podstawowych wymiarów. Pięć wielkich cech osobowości, to w założeniu bowiem wymiary najbardziej ogólne i jako takie, powinny być one względem siebie niezależne (nieskorelowane). Tymczasem badania systematycznie podważały to założenie – Wielka Piątka okazywała się skorelowana w zasadzie w każdym badaniu, niezależnie od próby badawczej i narzędzi pomiaru, a współczynniki interkorelacji nierzadko przekraczały nawet poziom 0,4 (zob. np. Siuta, 2006; Zawadzki i in., 1998). Dopiero jednak Digman zwrócił uwagę, że te interkorelacje tworzą wzorzec wskazujący na istnienie dwóch cech wyższego rzędu. W 1997 roku opublikował on rezultaty re-analizy 14 wcześniejszych badań (przeprowadzonych na zróżnicowanych próbach i z użyciem różnych metod badawczych), która wykazała, że pierwsza z tych dwóch metacech jest odpowiedzialna za wspólną wariację stabilności emocjonalnej

(niskiej neurotyczności), ugodowości oraz sumienności, zaś druga odpowiada za kowariancję ekstrawersji i otwartości na doświadczenia (Digman, 1997; zob. rysunek 3).

Rysunek 3. Czynniki wyższego rzędu (metacechy) Wielkiej Piątki cech osobowości. Znaczenie rzymskich cyfr jest takie, jak w opisie rysunku 1.

Tę pierwszą Digman nazwał Alfą i zinterpretował jak czynnik socjalizacji, tę drugą określił Betą i uznał za czynnik samoaktualizacji (rozwoju osobistego). Co ważne, Digman dostrzegł w tym odkryciu szansę na przezwycięzenia opisowego, ateoretycznego charakteru modelu Wielkiej Piątki, znajdując teoretyczne powiązania Alfy i Bety z klasycznymi nurtami psychologii osobowości (psychoanalizą i teoriami uczenia się z jednej strony oraz psychologią humanistyczną z drugiej), a także z wieloma dualnymi konstruktami obecnymi w wielu teoriach i koncepcjach. Jako przykłady tych ostatnich wymienić można chociażby wspólnotowość i sprawstwo, wywodzące się od Bakana, a obecnie znane w wersji Abele i Wojciszke (2014) oraz Wigginsa (1995), kontrolę i odporność ego Blocków (Block, Block, 1980), czy asymilację i akomodację Piageta (zob. Digman, 1997; zob. też Ciecuch, Strus, 2017a). Niedługo później DeYoung, Peterson i Higgins (2002) zreplikowali odkrycie Digmana jednocześnie częściowo rekonceptualizując dwie metacechy w kontekście biologicznym i cybernetycznym. Alfę nazwali *Stabilnością*, jako że dotyczy ona stabilności funkcjonowania w sferze emocjonalnej (niska neurotyczność), społecznej (ugodowość) oraz motywacyjnej (sumienność), i powiązali ją z funkcjonowaniem systemu serotonergicznego. Z kolei Beta ma być związana z systemem dopaminergicznym i została nazwana *Plastycznością*, gdyż odzwierciedlać ma ona behawioralną (ekstrawersja) oraz poznawczą (otwartość) plastyczność związaną z tendencją do eksplorowania i dobrowolnego angażowania się (behawioralnie i poznawczo) w nowe doświadczenia (DeYoung i in., 2002; DeYoung, 2006).

W kolejnych latach liczba badań poświęconych metacechom osobowości systematycznie rosła a ich biologiczne podłoże oraz możliwości teoretyczne były szczególnie mocno akcentowane (por. Ciecuch, Strus, 2017a; DeYoung, 2015). Należy jednak zauważyć,

że leżące u podstaw ich odkrycia dowody na nieortogonalność Wielkiej Piątki stanowiły problem nie tylko dla PMO, ale również (a może nawet bardziej) dla modelu AB5C. Nieortogonalność niektórych cech Wielkiej Piątki podważała bowiem zasadność wyróżniania niektórych z 10 kół modelu AB5C (oraz tworzących je cech-aspektów). Zatem realizacja kierowanego przeze mnie grantu NCN poświęconego empirycznej weryfikacji modelu AB5C doprowadziła do dwóch pozornie sprzecznych wniosków. Z jednej strony (1) uzyskaliśmy dowody, że **cyrkularny model struktury osobowości jest poważną alternatywą dla tradycyjnego modelu hierarchicznego**, przy tej okazji przekonując się, że same modele kołowe są dość popularną formą reprezentacji prawidłowości życia psychicznego w wielu dziedzinach psychologii (np. emocje, zachowania społeczne czy wartości). Z drugiej strony (2) problemy z weryfikacją niektórych cech-aspektów oraz (uzyskane także przez nas) **dowody na nieortogonalność wymiarów Wielkiej Piątki, wskazujące na obecność cech wyższego rzędu**, istotnie podważyły trafność modelu AB5C. Na tej podstawie narodził się pomysł konstrukcji modelu kołowego, ale zastosowanego do cech wyższego rzędu (metacech), a nie cech niższego rzędu. W ten sposób nieoczekiwanie prace w ramach grantu poświęconego weryfikacji modelu AB5C stały się fundamentem nowego Kołowego Modelu Metacech Osobowości (KMMO), w którym zamiast 10 kół niższego rzędu mamy jedno nadrzędne koło, które skrótowo można by nazwać *metakołem*.

4.2. Konstrukcja i empiryczna weryfikacja

Teoretyczne podstawy, założenia oraz konsekwencje modelu KMMO zostały opisane w publikacji będącej czwartym elementem cyklu:

IV) Strus, W., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2014b). **The Circumplex of Personality Metatraits: a Synthesizing Model of Personality Based on the Big Five.** *Review of General Psychology*, 18(4), 273–286. <https://doi.org/10.1037/gpr0000017>

W artykule tym mój wkład wyniósł 55% i polegał na pracy nad konstrukcją i konceptualizacją modelu teoretycznego (KMMO), zaprojektowaniu artykułu, dokonaniu przeglądu literatury, przygotowaniu pierwszej wersji tekstu i jego wersji kolejnych, aż do wersji finalnej.

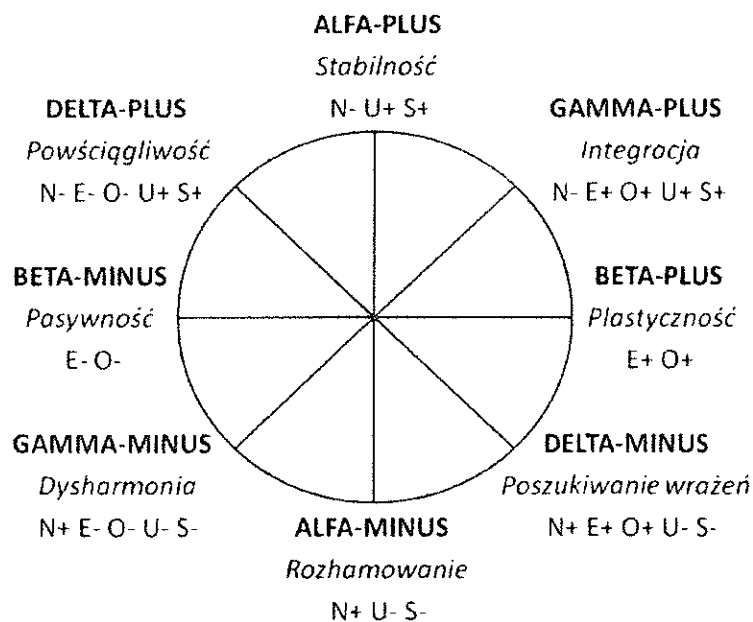
Artykuł wychodzi od opisanego trzech podstawowych problemów modelu PMO – poza sygnalizowanymi już wyżej nieortogonalnością pięciu wymiarów oraz czysto opisową, ateoretyczną ich naturą, także sama liczba podstawowych cech nie przestała być kwestionowana. Kluczową w tym kontekście rolę odegrały znowu badania psycholeksykalne, czyli te, które przeszło pół wieku temu doprowadziły do odkrycia Wielkiej Piątki. Rozciągając się na przełomie

XX i XXI wieku na kilkanaście języków świata zaczęły one bowiem przynosić wyniki poważnie kwestionujące strukturę pięcioczynnikową i ostatecznie wskazujące, że jedynie trzy, a przy ostrzejszych kryteriach – to nawet tylko dwa czynniki (tzw. Wielka Dwójka) można uznać za powszechnie występujące czy uniwersalne (De Raad i in., 1998; De Raad i in., 2010; Saucier, 2008; Saucier i in., 2014).

Metacechy osobowości wydawały się być skutecznym remedium na wskazane problemy PMO. Znalezione niezależnie w podejściu kwestionariuszowym oraz podejściu psycholeksykalnym badań nad strukturą osobowości, stały się interesującym kierunkiem dalszych badań i analiz teoretycznych. Jednocześnie badania te i analizy doprowadziły do powstania kolejnych problemów, tym razem związanych z samą koncepcją metacech. Jednym z nich był problem (1) czy szczyt struktury osobowości tworzą wspomniane powyżej dwie metacechy czy też może jeden Ogólny Czynniki Osobowości (ang. *General Factor of Personality*; GFP). Istnienie GFP wzbudziło w literaturze potężne kontrowersje – na jednej szali znalazły się wyniki szeroko zakrojonych badań potwierdzających GFP wraz z interesującymi interpretacjami teoretycznymi (zob. Musek, 2007; Rushton, Irving, 2011), a na drugiej szali – mocne dowody, że GFP to rodzaj artefaktu statystycznego lub czynnika metody (por. Bäckström, 2007; Revelle, Wilt, 2013; Zawadzki, Strelau, 2014). Kolejną kwestię stanowiły (2) teoretyczne i empiryczne relacje pomiędzy konstruktami *metacechy* osobowości a konstruktami *typu* osobowości, jako że oba konstrukty we współczesnych badaniach odnoszone są do określonych konfiguracji cech Wielkiej Piątki. Jednak układy (profile) cech tworzące dwie metacechy oraz te budujące trzy najczęściej ujawniające się w badaniach typy (zob. Donnellan, Robins, 2010; Zawadzki, Strelau, 2003a) były na tyle różne i nieprzystające do siebie, że relacje zachodzące między nimi wydawały się bardzo trudne do ustalenia. W końcu trzeci problem stanowiła (3) tożsamość dwóch cech wyższego rzędu odkrytych w podejściu kwestionariuszowych badań nad Wielką Piątką oraz dwóch ogólnych czynników (Wielkiej Dwójki) zidentyfikowanych w nurcie badań psycholeksykalnych. Wprawdzie obie pary konstrukty wyraźnie korespondują ze sobą treściowo, to jednak ich dotychczasowe empiryczne porównania nie przyniosły jednoznacznych rezultatów i problem wymagał dalszych badań i klaryfikacji (zob. De Raad i in., 2010; Saucier i in., 2014).

W powyższym kontekście zaprezentowaliśmy model KMMO, który nie tylko kontynuuje linię badań i analiz metacech osobowości, rozumianych jako jej najbardziej ogólne wymiary, ale też odpowiada i proponuje rozwiązania dla zarysowanych powyżej problemów koncepcji metacech. Kluczowe założenia KMMO można sprowadzić do następujących:

- 1) **Alfa/Stabilność i Beta/Plastyczność to ortogonalne wymiary (osie) przestrzeni modelu kołowego.** Każdy model cyrkularny (*circumplex*) posiada dwa konstytuujące go, podstawowe wymiary. My uznaliśmy, że w literaturze przedmiotu zgromadzono wystarczającą liczbę dowodów na obecność oraz – co również kluczowe – ortogonalność metawymiarów Alfa/Stabilności oraz Bety/Plastyczności (zob. np. DeYoung, 2006).
- 2) **Układ wymiarów Alfa i Bety stanowi macierz, w której można zlokalizować dwie inne metacechy – Gammę/Integrację oraz Deltę/Powściągliwość – zgodnie z logiką oktantowego modelu cyrkularnego (*circumplex*).** Gamma/Integracja stanowi odpowiednik GFP i jednocześnie jego reinterpretację odpowiadającą na związane z nim kontrowersje. Gamma zachowuje bowiem znaczenie psychologiczne GFP, związane z połączeniem (integracją) wszystkich funkcjonalnych, zdrowych właściwości osobowości (optymalna konfiguracja cech vs. ogólny czynnik psychopatologii osobowości), a jednocześnie nie jest ona czynnikiem zlokalizowaną na samym szczycie hierarchicznej struktury osobowości, ale metacechą zlokalizowaną na tym samym poziomie, co Alfa i Beta, oraz stanowiącą jedną z ich dwóch możliwych konfiguracji (zob. rysunek 4). Drugim możliwym układem Alfa i Bety jest Delta/Powściągliwość – brakująca metacecha przewidywana zarówno przez logikę struktury cyrkularnej (zob. Revelle, Wilt, 2013), jak i dotychczasowe badania nad cechami wyższego rzędu (Becker, 1999). Delta wiąże się z wysokim poziomem Alfa oraz niskim Bety (lub odwrotnie), a rdzeń jej znaczenia psychologicznego skupia się wokół silnej kontroli zachowania, ograniczonej emocjonalności oraz dostosowania społecznego (vs. poszukiwanie stymulacji, impulsywność i labilność, oraz ekspansywność interpersonalna).
- 3) **Przeciwne bieguny metacech zawierają odrębną jakość psychologiczną, która wykracza poza proste przeciwstawienia.** Zgodnie z regułą jednobiegunowego ujmowania konstruktów w modelach kołowych, każdy biegun metacechy zdefiniowaliśmy osobno. KMMO jest zatem modelem kołowym zakładającym oktanową strukturę wymiarów osobowości – **ostatecznie zawiera on więc osiem jednobiegunowych metacech**, z których każda wiąże się z określoną konfiguracją cech Wielkiej Piątki (zob. rysunek 4).

Rysunek 4. Kołowy Model Metacech Osobowości.

N = neurotyczność, *E* = ekstrawersja, *O* = otwartość na doświadczenia; *U* = ugodowość, *S* = sumienność;
+ oznacza dodatni biegun cechy; - oznacza ujemny biegun cechy.

W omawianym artykule cyklu każda z ośmiu metacech została zdefiniowana, a następnie omówione zostały konsekwencje teoretyczne modelu poprzez wskazanie, w jaki sposób dodanie dwóch kolejnych metacech (Gammy i Delt) do Alf i Bety, wraz założeniem ich jednobiegunowej natury (a przez to niesprowadzalności przeciwnych biegunów do prostego przeciwieństwa) oraz kołowej organizacji, zwiększa możliwości teoretyczne i potencjał integracyjny KMMO. Do głównych zalet tego modelu należy bowiem to, że stwarza on podstawy dla szeroko zakrojonej integracji teoretycznej różnych modeli osobowości, temperamentu, emocji, motywacji, dobrostanu i psychopatologii, a także szerzej – podejścia cechowego (dyspozycyjnego) z teoriami osobowości, które posługują się konstruktami dynamicznymi i wyjaśniającymi. Ponadto w omawianym artykule zaproponowane zostały również sposoby rozwiązania przez KMMO naszkicowanych powyżej problemów koncepcji metacech osobowości (nie tylko wspomnianego wyżej problemu GFP). Wszystkie te propozycje i rozwiązania miały jednak wówczas status hipotez badawczych, których weryfikacja nastąpiła dopiero w kolejnych latach i publikacjach.

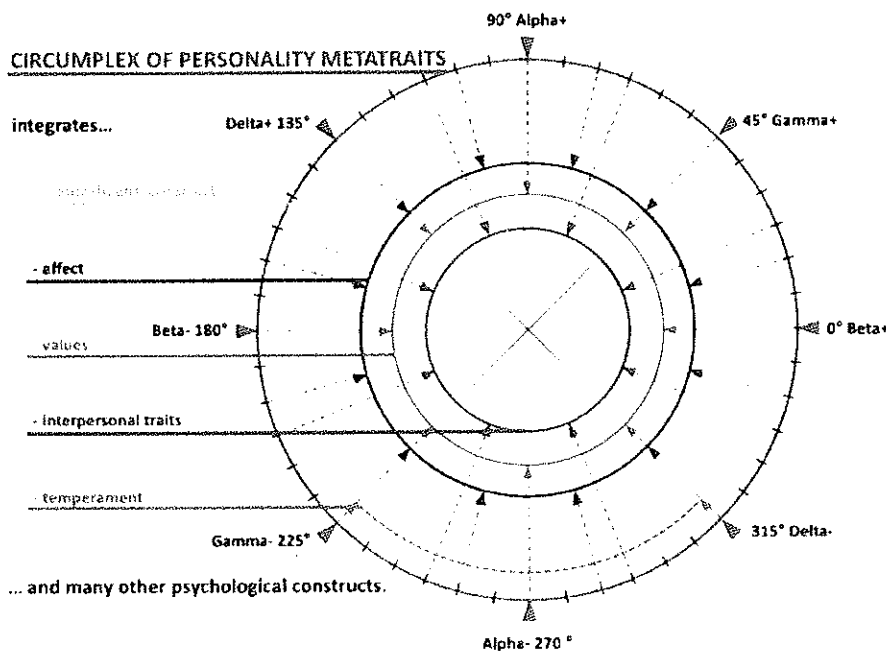
Pierwszy akt weryfikacji empirycznej KMMO opisaliśmy w publikacji będącej piątym elementem cyklu:

V) Strus, W., Ciecuch, J. (2017). Towards a synthesis of personality, temperament, motivation, emotion and mental health models within the Circumplex of Personality Metatraits. *Journal of Research in Personality*, 66, 70-95. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2016.12.002>

W artykule tym mój wkład wyniósł 70% i polegał na konceptualizacji badania i zaprojektowaniu artykułu, dokonaniu przeglądu literatury, przeprowadzeniu samego badania (zebranie danych i przygotowanie bazy danych) oraz analizy statystycznych jego wyników; przygotowaniu pierwszej wersji tekstu i jego wersji kolejnych, aż do wersji finalnej, a także przeprowadzeniu dyskusji z recenzentami w czasopiśmie.

Artykuł ten prezentuje badanie, którego celem była (1) walidacja modelu KMMO oraz (2) weryfikacja jego możliwości szeroko zakrojonej integracji teoretycznej modeli z różnych subdyscyplin psychologii. Operacjonalizacji KMMO dokonaliśmy w Kwestionariuszu Osobowości CPM-Q (*Circumplex of Personality Metatraits – Questionnaire*), który ostatecznie liczył 200 pozycji, mierząc każdą z ośmiu metacech za pomocą 25 itemów ocenianych na pięciostopniowej skali Likerta od 1 (*zdecydowanie nie zgadzam się*) do 5 (*zdecydowanie zgadzam się*). Główne badania opisane w artykule zostały przeprowadzone w dwóch próbach o łącznej liczebności $N = 1045$ osób w wieku 16-81 lat ($M_{\text{wiek}} = 30,3$; $SD_{\text{wiek}} = 12,5$), z których 55% stanowiły kobiety. W badaniu tym zmierzaliśmy zmienne psychologiczne z 11 różnych modeli, wykorzystując w tym celu w sumie 13 kwestionariuszy samoopisowych w trakcie trzech (w próbie 1) lub dwóch (w próbie 2) sesji badawczych. W ramach walidacji KMMO (cel 1) najpierw przetestowaliśmy model pomiarowy w confirmacyjnej analizie czynnikowej, a następnie analizie poddaliśmy strukturę *circumplex* KMMO oraz jego relacje z modelem Wielkiej Piątki. Z kolei w ramach weryfikacji syntetyzującego potencjału KMMO (cel 2), przetestowaliśmy przewidywane teoretycznie lokalizacje w KMMO takich konstruktów jak: dyspozycje temperamentalne, cechy interpersonalne, wartości, dyspozycje i stany afektywne, objawy dobrostanu oraz złego stanu zdrowia psychicznego. Przewidywania te testowaliśmy za pomocą procedury opartej o analizę czynnikową i metodę Procrustes, wcześniej stosowaną w badaniach nad strukturą osobowości np. przez McCrae i in. (1996), Terraciano i in. (2003) oraz DeYounga i in. (2013). Procedura ta pozwala na precyzyjne testowanie wyrażonej w kątach (a przez to także w wartościach sinusów i cosinusów) lokalizacji zmiennych we wspólnej przestrzeni poprzez porównanie struktury zakładanej teoretycznie z tą uzyskaną empirycznie. Nawiasem mówiąc – zastosowaną wówczas przez nas metodę testowania modeli kołowych usankcjonowaliśmy jako tzw. trzeci krok w przewodniku analiz kołowych opublikowanym kilka lat później w *Personality and Individual Differences* (Rogoza i in., 2021). Rysunek 5 to

zaczepnięta z referowanego artykułu (Strus, Ciecuch, 2017) całościowa ilustracja przewidywanego obrazu relacji między zmiennymi z różnych modeli (w układzie teoretycznym KMMO), który był testowany w omawianym badaniu. Obraz ten stanowił ogólną hipotezę badawczą, na którą składał się zbiór kilkudziesięciu hipotez szczegółowych.

Rysunek 5. Wizualizacja hipotetycznych lokalizacji konstruktów z różnych modeli i teorii w KMMO testowanych w pracy Strusa i Ciecucha (2017; rysunek jest graficznym abstraktem tego artykułu).

Wyniki tego badania szczegółowo prezentujemy, omawiamy i dyskutujemy w artykule opublikowanym w *Journal of Research in Personality*. Generalnie, potwierdziły one cyrkularną strukturę KMMO oraz potencjał modelu do bycia platformą integracji i syntezy różnych modeli zarówno cyrkularnych, jak i nie-cyrkularnych, a także konstruktów zarówno o cechowo-dyspozycyjnej naturze, jak też bardziej dynamicznych czy procesualnych (np. stany afektywno-emocjonalne, objawy zdrowia psychicznego czy też behawioralne systemy hamowania/aktywacji). Na koniec poddajemy dyskusji samo znaczenie dokonanej integracji teoretycznej i płynące z niej korzyści, a także perspektywy przyszłych badań.

Kolejna kwestia, która została podjęta w artykułach stanowiących szósty i siódmy element cyklu, to temat współczesnych badań nad typami osobowości, a także zagadnienie relacji pomiędzy konstruktami *typu* oraz *metacechy* osobowości, jako jednym

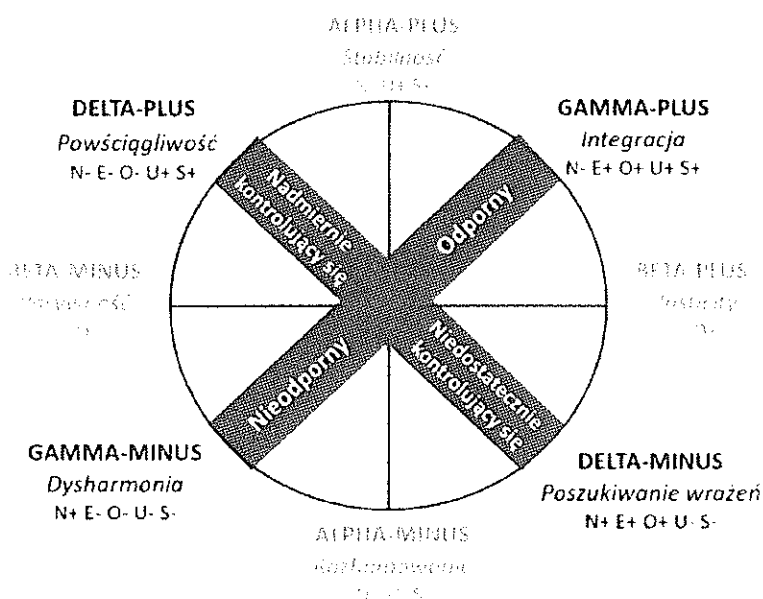
z sygnalizowanych wyżej (i omawianych w artykule teoretycznym Strusa i in., 2014b) problemów koncepcji metacech osobowości. Obecnie oba konstrukty w literaturze odnoszone są do określonych konfiguracji cech Wielkiej Piątki, jednak układy cech składające się na Alfę i Betę są zupełnie różne od tych budujących trzy najczęściej ujawniające się w badaniach typy osobowości (zob. Donnellan, Robins, 2010; Zawadzki, Strelau, 2003a). Sytuację zmienia jednak KMMO wprowadzając Gammę i Deltę, których trzy z czterech biegunów wyraźnie korespondują z profilami trzech typów osobowości, oraz zapewniając naturalną teoretyczną podstawę dla współczesnej typologii osobowości.

Trzy podstawowe, powszechnie występujące i replikowalne typy osobowości odkryte we współczesnych badaniach to: typ odporny (*resilient*) z niską neurotycznością, wysoką sumiennością i ekstrawersją; typ niedostatecznie kontrolujący się (*undercontrolled*) z niską sumiennością i niską ugodowością; oraz typ nadmiernie kontrolujący się (*overcontrolled*) z wysoką neurotycznością i niską ekstrawersją (Donnellan, Robins, 2010). Powyższa typologia nazywana jest typologią RUO (skrót od: *Resilient-Undercontrolled-Overcontrolled*) i choć nawiązuje ona do teorii kontroli i odporności ego Blocków (Block, Block, 1980), to jednak jej geneza jest empiryczna, bowiem liczbę i treść typów RUO ustalono i potwierdzano w badaniach o charakterze eksploracyjnym. W związku z tym widoczne są co najmniej trzy problemy typologii RUO. Po pierwsze (1), w wielu z tych badań trzy typy RUO ujawniają się w nieco innych, niż powyżej wskazane, konfiguracjach Wielkiej Piątki, a czasami są to wysokie lub niskie wyniki we wszystkich lub prawie wszystkich pięciu wymiarach (zob. np. Alessandri i in., 2014); tak czy inaczej profile te odpowiadają jednak metacechom odpowiednio: Gamma-plus, Delta-minus oraz Gamma-minus. Po drugie (2), nazwa typu nadmiernie kontrolującego się wydaje się wątpliwa, szczególnie, że w wielu badaniach zawiera on niską sumienność (związaną z niską samokontrolą), a ujawniana przez niego konfiguracja najczęściej jest przeciwstawna do typu odpornego, a nie do typu niedostatecznie kontrolującego się; dlatego też przychyliliśmy się do obecnego w literaturze pomysłu zmiany nazwy tego typu na *typ nieodporny*. W końcu po trzecie (3), pomimo tego, że rozwiązanie z trzema typami jest najczęściej raportowane w literaturze, to nie brakuje też badań wskazujących na istnienie czterech typów osobowości, z czwartym typem o konfiguracji przeciwstawnej do typu niedostatecznie kontrolującego się i zgodnej z profilem Deltę-plus (por. np. Gramzow i in., 2004; Isler i in., 2017). Już w artykule teoretycznym Strusa i in. (2014b) sygnalizujemy te trzy problemy wskazując, że model KMMO przewiduje istnienie czterech typów osobowości zgodnych z konfiguracjami wszystkich biegunów metacech Gammy i Deltę. Z kolei w artykule będącym szóstym elementem cyklu problemy te zostały omówione szczegółowo na bazie

szerokiego przeglądu literatury przedmiotu, a także zaproponowana została typologia osobowości RUNO (skrót od: *Resilient-Undercontrolled-Nonresilient-Overcontrolled*) bezpośrednio oparta o model KMMO (zob. rysunek 6), choć – co ciekawe – korespondująca także z klasyczną typologią temperamentu Hipokratesa-Gallena.

VI) Strus, W., Cybis, N., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2021a). Theoretical framework for the RUNO personality typology based on the Circumplex of Personality Metatraits. *Polish Psychological Bulletin*, in press. <https://doi.org/10.24425/ppb.2021.137885>

W artykule tym mój wkład wyniósł 60% i polegał na konstrukcji i konceptualizacji modelu teoretycznego (RUNO), zaprojektowaniu artykułu, dokonaniu przeglądu literatury, przygotowaniu pierwszej wersji tekstu i jego wersji kolejnych, aż do wersji finalnej, a także przeprowadzeniu dyskusji z recenzentami w czasopiśmie.

Rysunek 6. Typologia osobowości RUNO w Kołowym Modelu Metacech Osobowości. Znaczenie symboli jest takie, jak w opisie rysunku 4.

W artykule tym typologia RUNO została zaprezentowana jako najbardziej uzasadniona teoretycznie nie tylko w świetle KMMO, który jest jej naturalnym kontekstem teoretycznym, ale także w świetle teorii kontroli i odporności ego Blocków (Block, Block, 1980). Szeroko przedyskutowana i uzasadniona została także kwestia – dlaczego czwarty typ, który ze względu na konfigurację cech Wielkiej Piątki (odpowiadająca Delcie-plus) proponujemy nazywać właśnie *typem nadmiernie kontrolującym się*, nie zawsze ujawnia się w badaniach (lub ujawnia się najrzadziej). Do najważniejszych tego powodów należą: (a) wiek osób badanych (typ ten

najliczniej reprezentowany jest w starszej populacji a w badaniach nad typami uczestniczą najczęściej osoby młode), (b) fakt, że konfiguracja cech tego typu jest najtrudniejsza do zdiagnozowania (jest to typ najmniej wyrazisty psychologicznie, a przez to dostarczający najmniej jednoznacznych przesłanek diagnostycznych; Zawadzki, Strelau, 2003b) oraz (c) arbitralność procedur analityczno-statystycznych (badacze często koncentrują się na replikacji rozwiązania z trzema typami). W końcu dyskutujemy także możliwości rewizji samego pojęcia "typu", a nawet zastąpienie go pojęciem "metacechy", tak aby możliwe stało się nie tylko nominalne kategoryzowanie, ale również ocena czegoś, co w literaturze określa się „natypowaniem” (*typeness*; zob. Asendorpf, 2006). Ocena natypowania oznacza ilościowe określenie stopnia występowania u jednostki najczęstszych w populacji ludzkiej (czyli najbardziej typowych) konfiguracji cech osobowości. Z kolei w artykule stanowiącym siódmy element cyklu zaprezentowane zostały wyniki szeroko zakrojonego badania weryfikującego empirycznie hipotezy sformułowane na podstawie typologii RUNO.

VII) Strus, W., Cybis, N., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2021b). Number and content of personality types across methods and samples: Empirically filling the theoretically developed map of RUNO typology. *Polish Psychological Bulletin*, in press. <https://doi.org/10.24425/ppb.2021.137886>

W artykule tym mój wkład wyniósł 50% i polegał na konceptualizacji badania i zaprojektowaniu artykułu, dokonaniu przeglądu literatury, sformułowaniu pytań i hipotez badawczych, przeprowadzeniu samego badania (zebranie danych); przygotowaniu pierwszej wersji tekstu i jego wersji kolejnych, aż do wersji finalnej, a także przeprowadzeniu dyskusji z recenzentami w czasopiśmie.

W badaniu wykorzystane zostały dane uzyskane w pięciu próbach badawczych (łącznie $N = 4430$ osób) za pomocą 11 różnych kwestionariuszy mierzących podstawowe wymiary Wielkiej Piątki. Testowaliśmy rozwiązania z trzema, czterema oraz pięcioma typami używając najczęściej wykorzystywanej dotychczas procedury statystycznej (analiza skupień - najpierw hierarchiczna, a potem walidacja krzyżowa metodą k -średnich; por. Asendorpf i in., 2001) i prowadząc analizy zarówno na danych surowych, jak i na danych standaryzowanych. Zgodnie z dotychczasowymi wynikami badań oczekiwaliśmy ograniczonej stabilności uzyskiwanych rozwiązań w różnych warunkach badawczych (różne narzędzia, próby oraz standaryzacja lub jej brak), ale – co kluczowe – również tego, że wszystkie uzyskiwane konfiguracje typów osobowości będą zgodne z typologią RUNO. Irzeczywiście, uzyskane przez nas wyniki potwierdziły te oczekiwania. Rozwiązanie z trzema typami ujawniało się najczęściej, ale

w wielu przypadkach także cztero-typowe rozwiązanie okazywało się najlepiej replikowalne, a czwarty typ (czyli typ nadmiernie kontrolujący się) pojawiał się czasami także w rozwiązaniu trzy-typowym (zamiast typu niedostatecznie kontrolującego się lub nieodpornego). Co najważniejsze jednak, w 94% przypadków uzyskane w całym badaniu profile typów osobowości były zgodne z konfiguracjami przewidywanymi w typologii RUNO. Na podstawie tych wyników konkludowaliśmy, że dalszy postęp badań nad typami osobowości (np. badania nad intrapsychicznymi procesami, dynamiką czy mechanizmami leżącymi u podłoża określonych konfiguracji cech) wymaga porzucenia podejścia empiryczno-eksploracyjnego (które doprowadziło do odkrycia typologii RUO) i koncentracji na teoretycznych podstawach typologii osobowości. Taką naturalną podstawą teoretyczną, pozwalającą na predykcję liczby i treści podstawowych typów osobowości, rozumianych jako najczęściej występujące konfiguracje cech Wielkiej Piątki, jest właśnie KMMO. Dzięki centralnemu dla niego pojęciu „metacechy”, KMMO stwarza także nadzieję na spójną integrację tradycji badań nad cechami (tzw. podejście skoncentrowane na zmiennych) z nurtem badań na typami (tzw. podejście skoncentrowane na osobach) osobowości.

Na koniec tej części omówienia badań nad KMMO warto wspomnieć o jeszcze jednym badaniu, które dotyczyło tożsamości dwóch cech wyższego rzędu odkrytych w podejściu kwestionariuszowych badań nad strukturą osobowości oraz dwóch ogólnych czynników zidentyfikowanych w tradycji badań psycholeksykalnych (nazywanych Społeczną samoregulacją oraz Dynamizmem). Jak wspomniano powyżej, obie pary metacech wyraźnie korespondują ze sobą treściowo, ale ich dotychczasowe, nieliczne porównania empiryczne nie przyniosły jednoznacznych rezultatów (zob. Saucier i in., 2014). Dlatego podjęliśmy próbę ich bezpośredniego porównania (w badaniu $N = 692$ osób; 55,3% kobiet; $M_{wiek} = 31,5$; $SD_{wiek} = 13,1$) z wykorzystaniem sześciu narzędzi ich pomiaru oraz w teoretycznym układzie odniesienia zapewnionym przez KMMO. W artykule opublikowanym w *International Journal of Personality Psychology* (czasopismo, którego redaktorem naczelnym jest Boele De Raad, będące oficjalnym organem *World Association for Personality Psychology*) zaprezentowaliśmy wyniki wskazujące, że obie Wielkie Dwójki można uznać za nieco różne manifestacje metacech zidentyfikowanych w KMMO, prezentujące się nie tylko jako odpowiedniki Alf i Bety, ale czasami także rotacyjne przesunięcia w kierunku Gammy lub Delty (Strus, Ciecuch, 2019). Można powiedzieć, że w ten sposób spełniliśmy ostatnią obietnicę rozwiązania problemów koncepcji metacech przez KMMO, złożoną jeszcze w artykule teoretycznym Strusa i in. (2014b). Tym samym domknęliśmy pewien podstawowy cykl teoretycznej konstrukcji oraz

empirycznej weryfikacji modelu KMMO, tj. jego założeń i konsekwencji opisanych w pierwszym, prezentującym go artykule (Strus i in., 2014b).

4.3. Rozwój i zastosowania

Zamknięcie etapu podstawowej weryfikacji empirycznej modelu KMMO nie zakończyło jednak, ani nawet nie spowolniło badań prowadzonych w jego ramach. Przeciwnie, badania te jeszcze się zintensyfikowały i z jednej strony nabrały charakteru swoistej ekspansji teoretycznej, a z drugiej strony doprowadziły do istotnej modyfikacji w obrębie samego modelu. Kluczowa w tym etapie była więc rewizja KMMO i wyjście modelu poza Wielką Piątkę jako bezpośredni kontekst teoretyczny. Obecnie trwają zaś intensywne prace nad konstruowaniem nowych szczegółowych modeli różnych mechanizmów i zjawisk psychologicznych na bazie KMMO.

Wyjście z KMMO poza Wielką Piątkę rozpoczęliśmy od skupienia się na Wielkiej Dwójce jako konstruktach, których znaczenie teoretyczne jest tak duże, że siłą rzeczy odrywa je od kontekstu Wielkiej Piątki, w ramach której zostały one zidentyfikowane. Po ponad 20 latach od odkrycia Wielkiej Dwójki w strukturze cech, czyli Alfy/Stabilności i Bety/Plastyczności, dotycząca ich literatura przedmiotu stała się już tak bogata, że obecnie można już uznać je za udokumentowany element psychologicznej wiedzy o cechowej strukturze osobowości. Mowa tu nie tylko o liczbie dowodów empirycznych, ale także o interpretacjach i opracowaniach teoretycznych (zob. np. *Cybernetyczna Teoria Wielkiej Piątki* DeYounga, 2015) owej Wielkiej Dwójki, nazywanej obecnie także Dwuczynnikowym Modelem Osobowości (*Two-Factor Model*; Ciecuch, Strus, 2017a). Należy jednak zauważyć, że w dalszym ciągu dwie metacechy traktowane są zwykle jako nieodłączne PMO i najczęściej nazywane tak, jak w oryginalnym artykule Digmana (1997): czynnikami wyższego rzędu Wielkiej Piątki (*higher-order factors of the Big Five*; zob. DeYoung, 2015). Dzieje się tak pomimo bardzo dużej liczby wyników badań psycholeksykalnych, wskazujących, że Wielka Dwójka stanowi rzeczywiście uniwersalną strukturę, niezależnie od języka, kultury, procedury analizy danych, a także czynników ujawnianych na niższych poziomach struktury osobowości (zob. Saucier i in., 2014; Saucier, Srivastava, 2015). Jest to o tyle ważny problem, że badania psycholeksykalne, w ramach których odkryto Wielką Piątkę, już od dłuższego czasu (tj. odkąd wyszły one poza krąg języków germańskich) kwestionują replikowalność modelu Wielkiej Piątki (zob. De Raad i in., 1998; De Raad i in., 2010). Ponadto w tym nurcie badawczym na początku XXI wieku narodził się sześcioczynnikowy model HEXACO, który dodał szósty wymiar (uczciwość-pokora) oraz zrekonceptualizował dwa inne (tj. neurotyczność

i ugodowość) w porównaniu do PMO (Wielkiej Piątki). Bardzo szybki rozwój teoretyczny i empiryczny modelu HEXACO doprowadził do stanu, w którym stał się on poważną alternatywą dla modelu PMO, w wielu obszarach demonstrującą swoją przewagę (zob. Ashton, Lee, 2007; 2020). Z tych też powodów pytanie o to, czy metacechy Alfa i Beta są nieodłącznymi cechami wyższego rzędu wymiarów Wielkiej Piątki, czy też metacechami autonomicznymi (uniwersalnymi) względem konkretnego modelu cech niższego rzędu, jest pytaniem ważnym z teoretycznego punktu widzenia. Powyższy problem stał się przedmiotem artykułu będącego ósmym elementem cyklu.

VIII) Strus, W., Ciecuch, J. (2021a). Higher-order factors of the Big Six – Similarities between Big Twos identified above the Big Five and the Big Six. *Personality and Individual Differences*, 171, artykuł 110544. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110544>

W artykule tym mój wkład wyniósł 80% i polegał na konceptualizacji badania i zaprojektowaniu artykułu, dokonaniu przeglądu literatury, przeprowadzeniu samego badania (zebranie danych i przygotowanie bazy danych) oraz analizie statystycznych jego wyników; przygotowaniu pierwszej wersji tekstu i jego wersji kolejnych, aż do wersji finalnej, a także przeprowadzeniu dyskusji z recenzentami w czasopiśmie.

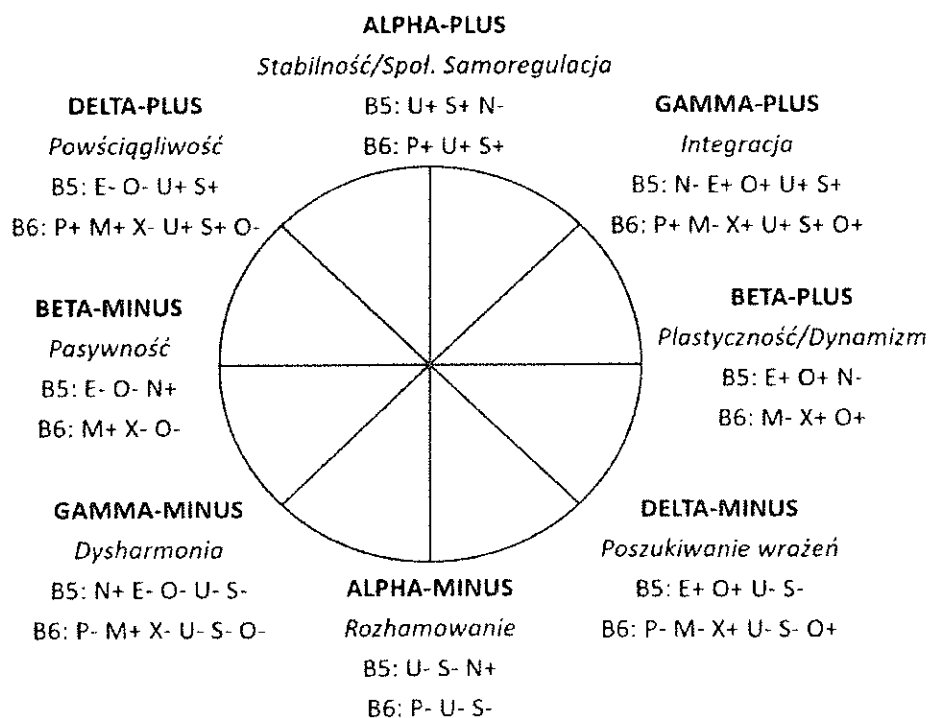
W badaniu tym sprawdziliśmy, czy powyżej sześciu podstawowych wymiarów w modelu HEXACO (tzw. Wielka Szóstka) są obecne cechy wyższego rzędu analogiczne treściowo do tych zidentyfikowanych powyżej PMO (Wielkiej Piątki). Badanie przeprowadziliśmy na dwóch próbach $N = 805$ ($M_{wiek} = 29,6$; $SD_{wiek} = 12,6$; 56,1% kobiet) oraz $N = 502$ ($M_{wiek} = 32,0$; $SD_{wiek} = 14,2$; 57,0% kobiet) uczestników z wykorzystaniem w sumie trzech różnych narzędzi pomiaru cech HEXACO (w tym Inwentarza Osobowości HEXACO-PI-R Lee i Ashtona, 2018) oraz trzech różnych narzędzi pomiaru PMO. Użyliśmy tych samych procedur analityczno-statystycznych, które były wykorzystane do odkrycia cech wyższego rzędu Wielkiej Piątki, testując zarówno występowanie Alfę i Bety, jak i GFP. Uzyskane przez nas wyniki wykazały obecność dwóch metacech w modelu HEXACO, analogicznych do tych, które zidentyfikowano powyżej PMO, choć analiza niewielkich różnic stwierdzonych pomiędzy nimi sugerowała, że cechy wyższego rzędu Wielkiej Szóstki nieco lepiej korespondują z psycholeksykalną Wielką Dwójką (Społeczną samoregulacją i Dynamizmem), niż cechami wyższego rzędu Wielkiej Piątki (Stabilnością i Plastycznością). Co więcej, nasze wyniki wykazały brak GFP w strukturze modelu HEXACO, bo w zależności od narzędzia pomiaru konfiguracja pojedynczego, ogólnego czynnika korespondowała albo z Gammą, albo z Deltą z KMMO.

Powyższe badanie stało się podstawą kolejnego kroku – wyjścia modelu KMMO poza ramy Wielkiej Piątki. W kolejnym badaniu opublikowanym w artykule stanowiącym dziewiąty element cyklu przetestowana została możliwość integracji KMMO z modelem HEXACO, a ponadto została dokonana rewizja samego KMMO.

IX) Strus, W., Ciecuch, J. (2021b). The Circumplex of Personality Metatraits and the HEXACO model: Towards refinement and integration. *Journal of Personality*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1111/JOPY.12616>

W artykule tym mój wkład wyniósł 70% i polegał na konceptualizacji badania i zaprojektowaniu artykułu, dokonaniu przeglądu literatury, przeprowadzeniu samego badania (zebranie danych i przygotowanie bazy danych) oraz analizie statystycznych jego wyników; przygotowaniu pierwszej wersji tekstu i jego wersji kolejnych, aż do wersji finalnej, a także przeprowadzeniu dyskusji z recenzentami w czasopiśmie.

W badaniu $N = 500$ osób ($M_{wiek} = 31,9$; $SD_{wiek} = 14,0$; 56,8% kobiet) z wykorzystaniem dwóch kwestionariuszy mierzących model HEXACO/Wielką Szóstkę (w tym inwentarz HEXACO-PI-R), kwestionariusza do pomiaru KMMO oraz kwestionariusza mierzącego PMO, nie tylko zbadaliśmy relacje pomiędzy KMMO a HEXACO, ale też zreplikowaliśmy związki KMMO z PMO oraz poddaliśmy nowemu, precyzyjnemu testowi samą strukturę wewnętrzną KMMO (aby upewnić się, że spełnia on wszystkie założenia modelu *circumplex*). W tym celu użyliśmy zaproponowanej przez nas tzw. trzy-stopniowej procedury testowania modeli kołowych (*three-step procedure*; Rogoza i in., 2021), która poza metodą Procratesa wykorzystuje także dwie inne metody, wprost zaczerpnięte z tradycji metod weryfikacji modeli *circumplex*, tj. niestandardowe modelowanie równań strukturalnych (*Structural Equation Modeling*; SEM; Browne, 1992) oraz metodę struktur sumarycznych (*Structural Summary Method*; SSM; Gurtmann, 1994). Wyniki potwierdziły nasze oczekiwania – samo KMMO ujawniło zadawalające dopasowanie do modelu *circumplex*, a model HEXACO wykazał systematyczny i przewidywany teoretycznie wzorzec lokalizacji w KMMO. Co więcej wzorzec ten okazał się nie mniej spójny i silny, niż w przypadku PMO. Stąd też uzyskane wyniki wskazały na możliwości całościowej integracji modeli PMO i HEXACO w ramach KMMO (zob. rysunek 7).

Rysunek 7. Wielka Piątka/PMO oraz Wielka Szóstka/HEXACO w zrewidowanym Kołowym Modelu Metacech Osobowości.

B5 = cechy Wielkiej Piątki/PMO: N = neurotyczność; E = ekstrawersja; o = otwartość na doświadczenia; U = ugodowość; S = sumienność. B6 = cechy Wielkiej Szóstki/HEXACO: P = uczciwość-pokora; M = emocjonalność; X = ekstrawersja; U = ugodowość; S = sumienność; o = otwartość na doświadczenia; + pozytywny biegun cechy; - negatywny biegun cechy.

Integracja ta stała się jednak możliwa dopiero po spełnieniu jednego warunku – niewielkiej, ale istotnej modyfikacji modelu KMMO. Chodzi o lokalizację cechy neurotyczności (vs. stabilności emocjonalnej) w strukturze metacech. Już pierwsza weryfikacja empiryczna KMMO (Strus, Ciecuch, 2017) wykazała problem w tym zakresie (zasygnalizowany już w dyskusji w tym artykule), podobnie jak kolejne badania nad KMMO (Strus, Ciecuch, 2019; zob. też Rogoza, Ciecuch i in., 2019; Rymarczyk i in., 2020). Jednak dopiero ujawnienie się tego problemu w kontekście modelu HEXACO sprawiło, że jego rozwiązanie stało się niezbędne.

Początkowo neurotyczność była centralnie ulokowana w Alfie, wtómie zaś w Gammie oraz w Delcie, a biorąc pod uwagę poszczególne bieguny odpowiednio: w Alfie-minus, Gammie-minus i Delcie-minus (zob. rysunek 4). Tymczasem wspomniane badania, a pośrednio także kilka innych przesłanek empirycznych (głównie z badań psycholeksykalnych, zob. Saucier et al., 2014; Saucier & Srivastava, 2015), sugerowały, że neurotyczność jest centralnie ulokowana w Gammie, a nie w Alfie, oraz wtómie w Alfie i Becie, a nie w Delcie. Na gruncie

teoretycznym modyfikacja ta, oznaczająca przesunięcie centrum neurotyczności z Alfę do Gammy, stała się możliwa dzięki rozpoznaniu dwóch odrębnych (i względnie słabo związanych ze sobą) aspektów neurotyczności, mianowicie aspektu eksternalizacyjno-wrogiego oraz internalizacyjno-zależnego. Ten pierwszy lokalizować ma się w Alfie-minus, ten drugi w Becie-minus, natomiast ostatni, trzeci i jednocześnie rdzenny aspekt neurotyczności, czyli aspekt lękowy, zlokalizowany byłby właśnie w Gammie-minus. Kwestia ta stała się kluczowa w kontekście modelu HEXACO z tego powodu, że o ile neurotyczność z PMO/Wielkiej Piątki, zawiera wszystkie trzy aspekty tej cechy, to odpowiednik neurotyczności z HEXACO/Wielkiej Szóstki – czyli emocjonalność – zawiera jedynie jej aspekty internalizacyjno-zależny oraz lękowy (aspekt eksternalizacyjno-wrogi jest w HEXACO ulokowany w negatywnym biegunie Ugodowości). Z tego powodu neurotyczność z PMO wiąże się zwykle najsilniej z Gammą-minus, a emocjonalność z HEXACO lokuje się w pobliżu Bety-minus (zob. rysunek 7).

Wyniki uzyskane w omawianym artykule (Strus, Ciecuch, 2021b) dostarczyły empirycznego wsparcia dla zrewidowanego modelu KMMO, tym razem analizowanego w ramach kompleksowej trzystopniowej procedury (Rogoza i in., 2021). W tym kontekście warto też zwrócić uwagę, że centralna pozycja neurotyczności w Gammie koresponduje z interpretacjami GFP jako czynnika zdrowia psychicznego vs. psychopatologii (zob. Musek, 2007; Rushton, Irving, 2011), a także wspiera autonomię Gammy jako metacechy niesprowadzalnej do Alfę i Bety. Z kolei wyniki referowanego badania sugerują, że podobną rolę dla Deltę może spełniać szósty czynnik modelu HEXACO, czyli Uczciwość-Pokora, którego centralna lokalizacja może przypadać właśnie w Delcie-plus, chociaż tu potrzebne są jeszcze dalsze badania. W związku z rewizją KMMO modyfikacji musiały ulec definicje niektórych metacech, przede wszystkim Bety-minus (wprowadzenie elementu nieśmiałości/lęku społecznego) oraz Deltę-plus (wyeksponowanie skłonności perfekcjonistycznych; zob. Ciecuch, Strus, 2020). Co ważne jednak, opracowana przez nas skrócona, licząca 72 itemy (po dziewięć na każdą metacechę) wersja kwestionariusza operacjonalizującego KMMO (czyli: *Circumplex of Personality Metatraits – Short Form; CPM-Q-SF*) w zasadniczej mierze uwzględnia już rewizję KMMO. Od tego momentu kwestionariusz CPM-Q-SF stał się podstawową operacjonalizacją KMMO (choć w międzyczasie skonstruowaliśmy także inne narzędzia: portretowe oraz przymiotnikowe, zob. p. 5.1.4), zaś trzystopniowa procedura testowania modeli kołowych (Rogoza i in., 2021) stała się podstawową metodą statystycznej analizy danych w kolejnych badaniach.

*

*

*

Oczywiście omówione powyżej i zaprezentowane w artykule będącym ostatnim, dziewiątym elementem cyklu, wyjście z KMMO poza Wielką Piątkę miało wąski teoretyczny charakter. Mieściło się bowiem w obrębie cechowych modeli osobowości. Z drugiej strony było ono jednak bardzo istotne, ponieważ dotyczyło samych korzeni modelu oraz podstawowej jego konceptualizacji, przez co stało się kamieniem węgielnym nowego rozdziału badań nad KMMO. Ponadto wyjście z KMMO na szersze teoretyczne wody także już się dokonało i to w pierwszym weryfikującym go badaniu (Strus, Ciecuch, 2017). Mowa o referowanych wcześniej dowodach możliwości integracyjnych KMMO w kontekście konstruktów z różnych subdyscyplin psychologicznych (systemy temperamentalne, wartości, stany afektywne, objawy psychopatologii i dobrostanu). Kolejne lata przyniosły jednak dalsze badania w tym zakresie – rozszerzające zastosowania KMMO w innych obszarach teoretycznych, ale też wykorzystujące KMMO nie tylko jako matrycę integracji teoretycznej, ale także model umożliwiający testowanie, naprawę lub rozwój innych modeli. Mowa tu przykładowo o badaniach nad tzw. ciemną triadą osobowości (Brud i in., 2020; Rogoza, Kowalski i in., 2019), różnymi aspektami narcyzmu (Rogoza, Ciecuch i in., 2019), wzorem C zachowania (Rymarczyk i in., 2020), czy też kategoriami zaburzeń osobowości (Zawadzki, 2016, 2017). W wielu z tych badań brałem udział, ale nie we wszystkich. W końcu najnowsze prace rozwijają jeszcze jeden wymiar ekspansji teoretycznej KMMO, mianowicie na bazie tego ogólnego modelu konstruujemy nowe modele szczegółowe różnych mechanizmów i zjawisk psychologicznych (zob. np. Ciecuch, Strus, 2020; Gasiul, Strus, 2018).

Na koniec – ogólniejsza refleksja. Patrząc z perspektywy można zauważyć, że opisany powyżej cykl dziewięciu artykułów układa się w swoistą naukową podróż. Przebiegała ona od weryfikacji cudzego modelu (AB5C) oraz identyfikacji jego słabości, poprzez konstrukcję i weryfikację modelu własnego (KMMO), aż po jego rozwój i rewizję. Zaczęła się publikacjami w czasopiśmie lokalnym (*Studia Psychologica*), przebiegała i skończyła publikacjami w czasopiśmie międzynarodowym, włącznie z tymi wiodącymi w dziedzinie (*Journal of Research of Personality, Personality and Individual Differences, Journal of Personality*). Efektem tej podróży jest model, który rozwija się i funkcjonuje, i który także inni badacze wykorzystują do opisywania lub wyjaśniania interesujących ich zjawisk, uzyskane przez siebie wyniki wprowadzając do ważnych czasopism literatury światowej (np. Brud i in., 2020; Rogoza, Kowalski i in., 2019; Skimina, Ciecuch, 2020; Skoczeń i in., 2018; Stanisławski, 2019; Topolewska, Ciecuch, 2017).

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Opisany w punkcie 4 cykl artykułów poświęcony KMMO, stanowiący moje główne osiągnięcie naukowe, powstał obok lub w kontekście innych elementów mojej aktywności naukowej realizowanej po uzyskaniu stopnia doktora. Elementy tej aktywności ująć można w cztery zasadnicze, choć oczywiście zachodzące na siebie i przenikające się obszary, tj. (1) publikacyjny dorobek dodatkowy, (2) wystąpienia konferencyjne, (3) realizacja grantów badawczych i badawczo-rozwojowych, oraz (4) inna aktywność naukowa. Aktywność ta realizowana była przede wszystkim w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (UKSW), ale także na Wydziale Psychologii Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie (obecnie Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna w Warszawie), gdzie pracowałem w latach 2004-2016. W tej ostatniej uczelni prowadziłem nie tylko zajęcia dydaktyczne, ale także prace badawczo-naukowe. W 2016 roku otrzymałem nagrodę Rektora UKSW za osiągnięcia naukowe.

5.1. Publikacyjny dorobek dodatkowy

Dorobek publikacyjny, zgromadzony poza cyklem artykułów stanowiących moje główne osiągnięcie naukowe, można podzielić na cztery grupy tematyczne. Każda z tych grup obejmuje w pewnym stopniu odrębny zakres mojej aktywności naukowej, a zgromadzony w tym zakresie dorobek w zdecydowanej większości stanowią artykuły opublikowane w czasopismach międzynarodowych oraz wiodących czasopismach polskich (w znaczącej części są to czasopisma z tzw. współczynnikiem wpływu – *impact factor*). Poniżej krótko zaprezentuję owe grupy tematyczne wraz z listą zgromadzonych w ich ramach wybranych najważniejszych publikacji.

5.1.1. Zastosowania Kołowego Modelu Metacech Osobowości

Pierwsza grupa publikacji to wyniki badań empirycznych i analiz teoretycznych poświęcone kontekstowi i zastosowaniom KMMO w różnych obszarach psychologicznych. Prace te powstawały z moim udziałem w różnych zespołach badawczych. Są to z jednej strony wspomniane wyżej doniesienia z badań nad: tożsamością dwóch meta-czynników odkrytych w podejściach kwestionariuszowym oraz psycholeksykalnym (Strus, Ciecuch, 2019), różnymi formami i aspektami narcyzmu (Rogoza i in., 2021; Rogoza, Ciecuch i in., 2019), oraz własnościami wzoru C zachowania (Rymarczyk i in., 2020), wykorzystujące KMMO

w charakterze teoretycznego układu odniesienia. Z drugiej strony są to także analizy i prace teoretyczne, w których KMMO jest zastosowane jako kontekst konstrukcji modeli szczegółowych różnych sfer i fenomenów psychologicznych, takich jak: motywacja (Gasiul, Strus, 2018), temperament, samoregulacja, kompetencje społeczne czy objawy zdrowia psychicznego (Cieciuch, Strus, 2020). W końcu jest to także próba wykorzystania KMMO do analizy mechanizmów i procesów mikro- i makrospołecznych (Cieciuch, Strus, 2017b), a także wpis w encyklopedii dotyczący Dwuczynnikowego Modelu Osobowości, gdzie KMMO przedstawiony jest jako jedna z dwóch dróg teoretycznej ekspansji koncepcji metacech osobowości (Cieciuch, Strus, 2017a).

- Rogoza, R., Cieciuch, J., Strus, W. (2021). A three-step procedure for analysis of circumplex models: An example of narcissism located within the circumplex of personality metatraits. *Personality and Individual Differences*, 169, artykuł 109775. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.109775>
- Cieciuch, J., Strus, W. (2020). Osobowość w psychologii wychowania. W: H. Liberska, J. Trempała (red.), *Psychologia wychowania. Wybrane problemy* (s. 199-213). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Rymarczyk, K., Turbacz, A., Strus, W., Cieciuch, J. (2020). Type C personality: Conceptual refinement and preliminary operationalization. *Frontiers in Psychology*, 11, artykuł 552740. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.552740>
- Strus, W., Cieciuch, J. (2019). Are the questionnaire and the psycho-lexical Big Twos the same? Towards an integration of personality structure within the Circumplex of Personality Metatraits. *International Journal of Personality Psychology*, 5, 18-35. <https://doi.org/10.21827/ijpp.5.35594>
- Rogoza, R., Cieciuch, J., Strus, W., Baran, T. (2019). Seeking a Common Framework for Research on Narcissism: An Attempt to Integrate the Different Faces of Narcissism Within the Circumplex of Personality Metatraits. *European Journal of Personality*, 33, 437-455. <https://doi.org/10.1002/per.2206>
- Gasiul, H., Strus, W. (2018). Motywacja Ja i możliwości ich pomiaru. W: H. Gasiul (red.), *Metody badania emocji i motywacji* (s. 349-392). Warszawa: Difin.
- Cieciuch, J., Strus, W. (2017a). The Two-Factor Model of personality. W: V. Zeigler-Hill, T. Shackelford (red.), *Encyclopedia of Personality and Individual Differences*. https://doi.org/10.1007/978-3-319-28099-8_2129-1
- Cieciuch, J., Strus, W. (2017b). Dojrzałość człowieka i społeczeństwa, czyli o konieczności godzenia żywiołów. W: J. Szomburg, M. Wandalowski (red.), *Terapia Narodowa - w kierunku dojrzałości. Po XI Kongresie Obywatelskim* (Wolność i Solidarność nr 77; s. 95-108). Gdańsk: Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową.

5.1.2. Badania nad „Patologiczną Wielką Piątką”

Druga grupa publikacji to prace związane z nurtem badań nad dymensionalnymi modelami zaburzeń osobowości, jakie w ostatnich latach prowadzone są w kontekście zarówno klasyfikacji DSM-5 (Alternatywny Model Zaburzeń Osobowości z sekcji III; zob. np. Kreuger i in. 2011), jak i ICD-11 (zob. np. Tyrer i in., 2019). W ramach obu systemów klasyfikacji zaburzeń zaproponowano modele pięciu podstawowych domen/wymiarów patologii osobowości, odchodząc tym samym od obowiązującego dotychczas podejścia kategoryjnego. Do badań tych włączyłem się zarówno w zespole polskim, jak i w kooperacji międzynarodowej. W zespole polskim dokonaliśmy adaptacji Inwentarza Osobowości PID-5 (*Personality Inventory for DSM-5*) i przeprowadziliśmy badania walidacyjne, jednocześnie prezentując polskiemu czytelnikowi szczegóły nowego, alternatywnego modelu diagnozy

DSM-5 (Rowiński i in., 2019a, 2019b). W innym artykule zaprezentowaliśmy wyniki badania wartości predykcyjnej tego modelu (Strus i in., 2017), a zespole międzynarodowym włączyłem się w prace nad testowaniem algorytmu pozwalającego na jednoczesny pomiar zarówno modelu DSM-5, jak i modelu ICD-11, jako że oba modele różnią się zasadniczo w zakresie tylko jednego wymiaru, tj. domeny psychotyżmu (DSM-5) vs. anankastyczności (ICD-11). W końcu w osobnym tekście przeglądowym przedstawiliśmy nowe ujęcie osobowości antyspołecznej w alternatywnym modelu DSM-5 w kontekście jej innych, aktualnych i historycznych interpretacji (Strus, Kozłowska, 2018).

- Bach, B., Kerber, A., Aluja, A., Bastiaens, T., Keeley, J. W., Claes, L., Fossati, A., Gutierrez, F., Oliveira, S. E. S., Pires, R., Riegel, K. D., Rolland, J.-P., Roskam, I., Sellbom, M., Somma, A., Spanemberg, L., Strus, W., Thimm, J.C., Wright, A. G. C., Zimmermann, J. (2020). International Assessment of DSM-5 and ICD-11 Personality Disorder Traits: Toward a Common Nosology in DSM-5.1. *Psychopathology*, 53, 179–188. <https://doi.org/10.1159/000507589>
- Rowiński, T., Kowalska-Dąbrowska, M., Strus, W., Ciecuch, J., Czuma, I., Żechowski, C., Markon, K. E., Krueger, R. F. (2019a). Pomiar patologicznych cech osobowości według DSM-5: polska adaptacja Inwentarza Osobowości PID-5. Część I – podstawy teoretyczne. *Psychiatria Polska*, 53(1), 7–22. <https://doi.org/10.12740/PP/OnlineFirst/86477>
- Rowiński, T., Kowalska-Dąbrowska, M., Strus, W., Ciecuch, J., Czuma, I., Żechowski, C., Markon, K. E., Krueger, R. F. (2019b). Pomiar patologicznych cech osobowości według DSM-5: polska adaptacja Inwentarza Osobowości PID-5. Część II – wyniki empiryczne. *Psychiatria Polska*, 53(1), 23–48. <https://doi.org/10.12740/PP/OnlineFirst/86478>
- Strus, W., Kozłowska, A. (2018). Osobowość psychopatyczna – nowe ujęcia starej problematyki. *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego*, 25, 15-34.
- Strus, W., Rowiński, T., Ciecuch, J., Kowalska-Dąbrowska, M., Czuma, I., Żechowski, C. (2017). Patologiczna Wielka Piątka: próba zbudowania pomostu pomiędzy psychiatryczną klasyfikacją zaburzeń a cechowym modelem osobowości zdrowej. *Roczniki Psychologiczne*, 20, 429–450. <https://doi.org/10.18290/rpsych.2017.20.2-6pl>

5.1.3. Z innych badań nad strukturą osobowości

Publikacje z tej grupy także dotyczą badań nad strukturą osobowości, ale w nieco szerszym ujęciu. Badania te zostały przeprowadzone bowiem poza kontekstem KMMO (i poza modelami patologicznej Wielkiej Piątki, zob. p. 5.1.2), a w jednym przypadku w ogóle poza modelami podstawowych cech osobowości. Obejmowały one takie spektrum zjawisk i konstruktów jak codzienne zachowania (Skimina i in., 2021), wartości podstawowe oraz wartości z domeny interpersonalnej (Ponikiewska i in., 2020), sposoby kształtowania się tożsamości (Topolewska i in., 2019), czy też poczucie wspólnoty w ujęciu post-adlerowskim (Kałużna-Wielobób i in., 2020). Wszystkie wykazane w tym miejscu prace to artykuły empiryczne opublikowane w międzynarodowych czasopismach ze współczynnikiem wpływu (*impact factor*).

- Skimina, E., Ciecuch, J., Strus, W. (2021). Traits and values as predictors of the frequency of everyday behavior: Comparison between models and levels. *Current Psychology*, 40, 133–153. <https://doi.org/10.1007/s12144-018-9892-9>
- Kałużna-Wielobób, A., Strus, W., Ciecuch, J. (2020). Community feeling and narcissism as two opposite phenomena. *Frontiers in Psychology*, 11, artykuł 515895. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.515895>
- Ponikiewska, K., Ciecuch, J., Strus, W. (2020). In search of convergence between the main dimensions of interpersonal and basic human values in the context of personality traits. *Personality and Individual Differences*, 162, artykuł 110003. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110003>
- Topolewska-Siedzik, E., Ciecuch, J., Strus, W. (2019). Personality underpinnings of identity: The role of metatraits and traits in identity formation modes. *Self and Identity*, 18(5), 529–549. <https://doi.org/10.1080/15298868.2018.1483964>

5.1.4. Konstruowanie i adaptowanie do polskich warunków kwestionariuszy psychologicznych

Czwarta grupa publikacji obejmuje prezentacje skal i inwentarzy – zarówno autorskich operacjonalizacji różnych zmiennych psychologicznych, jak i polskich adaptacji kwestionariuszy zagranicznych. Jeśli chodzi o te pierwsze, to już przed doktoratem istotnym elementem mojej aktywności naukowej było konstruowanie narzędzi psychologicznych. Na potrzeby badań doktorskich opracowałem *Skale Uczuć Moralnych* (Strus, 2010). Po uzyskaniu stopnia doktora jeszcze to narzędzie poddałem rewizji i udoskonaliłem (Strus, Żylicz, 2018), a w ramach realizacji grantu NCBiR (zob. p. 5.3.c) w 2016 roku skonstruowaliśmy *Skale Objawów Zmęczenia* (Nieznański i in., 2020). Generalnie jednak po doktoracie moja aktywność związana z konstrukcją nowych skal i kwestionariuszy skoncentrowała się w obszarze pomiaru podstawowych wymiarów osobowości i jednocześnie bardzo mocno się zintensyfikowała. Wspólnie ze współpracownikami skonstruowaliśmy trzy narzędzia pomiaru zmiennych wyróżnionych w KMMO: kwestionariusz z jednozdaniowymi pozycjami (CPM-Q i jego wersja skrócona CPM-Q-SF), kwestionariusz portretowy z kilkuzdaniowymi opisami (*Circumplex of Personality Metatraits – Portrait Questionnaire*; Strus i in., 2016) oraz skalę przymiotnikową (*Circumplex of Personality Metatraits – Adjective List*), a w ostatnich latach intensywnie pracujemy nad operacjonalizacjami różnych modeli szczegółowych wywiedzionych z- lub nawiązujących do KMMO. Przykładem tych ostatnich może być kwestionariusz pomiaru wzoru C zachowania (Rymarczyk i in., 2020), albo skale do badania motywów ja (Gasiul, Strus, 2018). Prace nad publikacjami tych narzędzi w wielu przypadkach jeszcze trwają, a te już zakończone obejmują albo wystąpienia konferencyjne (zob. lista poniżej), albo artykuły wykorzystujące te narzędzia w badaniu jakiś szerszych problemów czy zagadnień teoretycznych (np. Strus, Ciecuch, 2017; 2021b).

Drugim ważnym obszarem tego aspektu mojej działalności naukowej jest adaptowanie zagranicznych kwestionariuszy psychologicznych. W 2011 roku wspólnie z Tomaszem Rowińskim i Janem Ciecuchem rozpoczęliśmy prace na polską wersję narzędzi z *International*

Personality Item Pool (IPIP), projektu Lewisa Goldberga (1999; Goldberg i in., 2006; zob. <https://ipip.ori.org>; polska wersja: <http://www.ipip.uksw.edu.pl>). Spośród wielu kwestionariuszy adaptowanych w ramach tego projektu wymienić można: IPIP-45AB5C (operacjonalizacja modelu AB5C; zob. p. 4.1), IPIP-BFAS (pomiar 10 podwymiarów z Cybermetycznej Teorii Wielkiej Piątki DeYounga), IPIP-BFM-50 (pomiar psycholeksykalnej Wielkiej Piątki), IPIP-NEO-PI-R (pomiar 30 cech aspektów z PMO Costy i McCrae), IPIP-HEXACO (operacjonalizacja 24 cech aspektów modelu HEXACO) lub IPIP-ORAIIS (pomiar codziennych zachowań). Oddzielnie wspomnieć można także o konstrukcji skróconej, 20-iteńowej wersji kwestionariusza IPIP-BFM-50, dokonanej przez Topolewską i in. (2014). Adaptowaliśmy jednak także wiele narzędzi spoza projektu IPIP. Jeśli chodzi o pomiar podstawowych wymiarów osobowości, to przykładami mogą tu być kwestionariusze osobowości BFI-2 Soto i Johna (2017) czy BFQ-2 Caprari i in. (2007) mierzące Wielką Piątkę/PMO, albo inwentarz HEXACO-PI-R Lee i Ashtona (2018) mierzący Wielką Szóstkę/HEXACO. Z kolei przykładami adaptowanych narzędzi mierzących inne konstrukty mogą być: inwentarz PID-5 Kreugera i in. (2012) do pomiaru dymensjonalnego modelu zaburzeń osobowości wg DSM-5 (zob. p. 5.1.2), kwestionariusz FFOCI-SF Griffin i in. (2018) do pomiaru osobowości obsesyjno-kompulsywnej, FFNI-SF Shermana i in. (2015) do badania osobowości narcystycznej, inwentarze CSIE oraz CSIV Locke'a (2011) do pomiaru odpowiednio interpersonalnego poczucia skuteczności oraz wartości interpersonalnych, czy też skale AHPS Tracy i Robinsa (2007) do pomiaru autentycznej i hubrystycznej dumy. Niektóre z tych adaptacji publikowane były w artykułach podejmujących jakieś szersze problemy badawcze (np. Ponikiewska i in., 2020; Skimina i in., 2021; Strus, Ciecuch, 2019, 2021a; Strus i in. 2014a), ale część z nich opublikowano w formie artykułów lub wystąpień konferencyjnych specjalnie poświęconych prezentacji ich własności psychometrycznych. Te ostatnie wylistowano poniżej, z wyjątkiem artykułu poświęconego inwentarzowi PID-5, który wymieniono już w podpunkcie 5.1.2 (Rowiński i in., 2019b).

Prezentacje narzędzi w artykułach:

- Rogoza, R., Ciecuch, J., Strus, W., Kłosowski, M. (2021). Investigating the Structure of the Polish Five Factor Narcissism Inventory: Support for the Three-Factor Model of Narcissism. *Psychological Assessment*, 33(3), 267–272. <https://doi.org/10.1037/pas0000901>
- Ślaski, S., Rogoza, R., Strus, W. (2021). Pride as a state and as a trait: Polish adaptation of the authentic and hubristic pride scales. *Current Psychology*, 40, 1995–2001. <https://doi.org/10.1007/s12144-018-0114-2>
- Skimina, E., Strus, W., Ciecuch, J., Szarota, P., Izdebski, P. K. (2020). Psychometric properties of the Polish versions of the HEXACO-60 and the HEXACO-100 personality inventories. *Current Issues in Personality Psychology*, 8(3), 255–278. <https://doi.org/10.5114/cipp.2020.98693>

- Kłosowski, M., Ciecuch, J., Strus, W. (2019). The Polish adaptation of the Five-Factor Obsessive-Compulsive Inventory – Short Form (FFOCI-SF): a preliminary study. *Health Psychology Report*, 7(2), 165-175. <https://doi.org/10.5114/hpr.2019.84214>
- Strus, W., Żylicz, O. (2018). Emocje samoświadomościowe – podstawowe rozróżnienia i narzędzia pomiaru. W: H. Gasiul (red.), *Metody badania emocji i motywacji* (s. 80-109). Warszawa: Difin.
- Skimina, E., Ciecuch, J., Strus, W., Rowiński, T., Świtański, A. (2017). Zachowania celowe mierzone samoopisowo – pomiar i struktura. *Psychologia – Etologia – Genetyka*, 36, 7–32.
- Stanisławski, K., Strus, W., Ciecuch, J. (2017). Polska adaptacja Kwestionariusza CSIE Locke'a do pomiaru poczucia skuteczności interpersonalnej i jego osobowościowe korelaty. *Studia Psychologica UKSW*, 17(2), 89-115. <https://doi.org/10.21697/sp.2017.17.2.05>
- Strus, W., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2014). Polska adaptacja kwestionariusza IPIP-BFM-50 do pomiaru pięciu cech osobowości w ujęciu leksykalnym. *Roczniki Psychologiczne*, 17(2), 327-346.
- Topolewska, E., Skimina, E., Strus, W., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2014). Krótki kwestionariusz do pomiaru Wielkiej Piątki IPIP-BFM-20. *Roczniki Psychologiczne*, 17(2), 367-384.

Prezentacje narzędzi na konferencjach:

- Strus, W., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2016). *Kwestionariusz portretowy jako sposób pomiaru typów rozumianych jako metacechy osobowości*. Referat na V Ogólnopolskiej Konferencji „Diagnoza psychologiczna jako przedmiot badania i nauczania”, Poznań, 24-25.06.2016.
- Strus, W., Rowiński, T., Ciecuch, J., Kowalska-Dąbrowska, M., Czuma, I., Żechowski, C. (2016). *Patologiczna Wielka Piątka według DSM-5 i sposób jej pomiaru (Kryterium B) – Inwentarz Osobowości PID-5*. Referat na II Krajowej Konferencji Psychologii Klinicznej, Poznań, 24-26.11.2016.
- Rowiński, T., Cieloch, M., Cybis, N., Strus, W., Ciecuch, J. (2014). *Polska adaptacja i wersja skrócona kwestionariusza IPIP-NEO-PI-R*. Referat na XXXV Zjeździe Naukowym Polskiego Towarzystwa Psychologicznego „Psychologia w zmieniającym się świecie”, Bydgoszcz, 18-21.09.2014.
- Roszczypała, J., Strus, W., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2014). *Polska adaptacja kwestionariusza IPIP-HEXACO do pomiaru sześciu podstawowych wymiarów osobowości*. Referat na XXXV Zjeździe Naukowym Polskiego Towarzystwa Psychologicznego „Psychologia w zmieniającym się świecie”, Bydgoszcz, 18-21.09.2014.
- Ciecuch, J., Strus, W., Rowiński, T., Vecchione, M. (2012). *Polish version of the Big Five Questionnaire-2*. Poster presented at 16th European Conference on Personality, Trieste, Włochy, 10-14.07.2012.
- Strus, W., Rowiński, T., Ciecuch, J. (2012). *Polish version of Big five Aspects Scales from International Personality Item Pool*. Poster presented at 16th European Conference on Personality, Trieste, Włochy, 10-14.07.2012.

5.2. Wystąpienia konferencyjne

Po uzyskaniu stopnia doktora byłem autorem lub współautorem w sumie 50 wystąpień konferencyjnych (w tym 19 wystąpień międzynarodowych oraz 31 krajowych), które miały miejsce na 33 konferencjach (15 międzynarodowych oraz 18 krajowych).

Jeśli chodzi o konferencje międzynarodowe, to spośród 19 wystąpień w pięciu byłem pierwszym, prezentującym autorem; 11 z nich miało charakter referatów ustnych (dwa jako pierwszy autor), pozostałe osiem (trzy jako pierwszy autor) było posterami konferencyjnymi. Do najistotniejszych swoich wystąpień zaliczyłbym:

- Ciecuch, J., Strus, W., Davidov, E. (2019). *Values and virtues: Towards an integration within the Circumplex of Personality Metraits*. Paper presented at the 5th International Association for Cross-Cultural Psychology (IACCP) Regional Conference, San José, Costa Rica, 16-17.07.2019.
- Rowiński, T., Kowalska, M., Strus, W., Czuma, I., Ciecuch, J., Żechowski, C. (2014). *Polish adaptation of Personality Inventory for DSM-5*. Preliminary results. Paper presented at 28th International Congress of Applied Psychology, Paryż, Francja, 8-13.07.2014.

- Strus, W., Ciecuch, J., Davidov, E., Vecchione, M., Rowiński, T., Gasiul, H., Stillwell, D., Kosiński, M. (2013). *Factorial structure of personality as measured by IPIP-100 in 33 countries*. Paper presented at 12th European Conference on Psychological Assessment, San Sebastian, Hiszpania, 17-20.07.2013.
- Strus, W., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2012). *The hierarchical vs circular model of personality structure. Which one fits better to empirical data?* Poster presented at 16th European Conference on Personality, Triest, Włochy, 10-14.07.2012.
- Strus, W., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2012). *Personality determinants of moral emotions*. Paper presented at 4th Biennial Symposium on Personality and Social Psychology, Kazimierz Dolny, 13-16.08.2012.
- Strus, W., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2011). *Polish version of the IPIP scales for measuring Abridged Big Five Dimensional Circumplex (AB5C)*. Poster presented at 11th European Conference on Psychological Assessment, Ryga, Lotwa, 31.08-3.09.2011.

Za to ostatnie wystąpienie otrzymaliśmy nagrodę za zajęcie II miejsca w konkursie na najlepszy plakat pod względem formy i treści na konferencji ECPA 2011.

Jeśli chodzi o konferencji ogólnopolskie, to spośród 31 wystąpień w 11 byłem pierwszym, prezentującym autorem; sześć z nich (cztery jako pierwszy autor) miało postać wykładów, 23 referatów ustnych (sześć jako pierwszy autor), a dwa (jeden jako pierwszy autor) było posterami konferencyjnymi. Do najistotniejszych swoich wystąpień na konferencjach krajowych zaliczyłbym:

- Ciecuch, J., Strus, W. (2019). *"More geometrico" w psychologii, czyli o poszukiwaniu psychologicznej tablicy Mendelejewa*. Wykład na 28 Kolokwiach Psychologicznych PAN „Metodologia badań psychologicznych – perspektywa interdyscyplinarna”, Gdańsk, 17-19.06.2019
- Strus, W. (2018). *Lokalizacja sprawności moralnych w strukturze osobowości człowieka – perspektywa psychologiczna*. Wykład na VII Interdyscyplinarnej Konferencji Naukowej: Sprawności moralne w wychowaniu: odpowiedzialność – wierność – posłuszeństwo, Szczecin, 21.11.2018.
- Strus, W., Ciecuch, J., Żechowski, C., Bączkowska, K., Cieślińska, A., Jastrzębska, J., Niziołek, K., Rymarczyk, K., Sobieszek, M. (2017). *Systemy emocjonalne, style przywiązania i psychopatologia – próba opisu w ramach kołowego modelu osobowości*. Referat na Trójkonferencji „Obcy, Inny, Taki sam w psychoterapii”, Kraków, 20-22.10.2017.
- Ciecuch, J., Strus, W. (2017). *Kategorie i wymiary wykorzystywane w diagnozie osobowości zaburzonej i zdrowej - poszukiwanie syntezy w ramach Kołowego Modelu Metacech Osobowości*. Wykład na i Ogólnopolskiej Konferencji Naukowo-Szkoleniowej „Kliniczne Aspekty Diagnozy Psychologicznej”, Bydgoszcz, 9-10.03.2017.
- Strus, W. (2015). *Poza Wielką Piątkę – aktualne kierunki badań nad strukturą osobowości (Beyond the Big Five - news and current trends in research on personality structure)*. Wykład na XXII Ogólnopolskiej Konferencji Aktualności Psychologicznych – Aktualia 2015. Międzynarodowe Sympozjum "News and current trends in psychology", Lublin, 20-22.04.2015.
- Strus, W. (2013). *Emocje - czy można im ufać?* Wykład na XVII Sympozjum Naukowo-Szkoleniowym Sekcji Rehabilitacji Kardiologicznej i Fizjologii Wysiłku Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego „Rehabilitacja kardiologiczna jako unikalne narzędzie prewencji”, Ustroń, 13-16.02.2013.

A ponadto współorganizacja:

- symposium pt. „Zaburzenia osobowości w ujęciu nowych modeli struktury osobowości” w trakcie II Krajowej Konferencji Psychologii Klinicznej, Poznań, 24-26.11.2016.
- symposium zorganizowanego pt. „Poza Wielką Piątkę – nowy model opisu struktury osobowości” na IX Zjeździe Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Społecznej, Warszawa, 4-7.09.2014. W trakcie tego symposium po raz pierwszy zaprezentowaliśmy Kołowy Model Metacech Osobowości.
- symposium pt. „Polska wersja International Personality Item Pool - szanse i zagrożenia” w trakcie XXXV Zjazdu Naukowego Polskiego Towarzystwa Psychologicznego „Psychologia w zmieniającym się świecie”, Bydgoszcz, 18-21.09.2014.

5.3. Realizacja grantów badawczych i badawczo-rozwojowych

W latach 2012-2021 uczestniczyłem w różnym charakterze w realizacji siedmiu grantów badawczych i/lub rozwojowych. W jednym z nich byłem kierownikiem, w dwóch głównym ekspertem naukowym (i wykonawcą), w jednym wykonawcą stałym (członkiem zespołu wykonującego zadania w całym okresie trwania projektu), a w ostatnich trzech wykonałem szczegółowe prace zlecone. Wykaz tych grantów przedstawia się następująco:

- a) 2013-2014 – kierownik w projekcie OPUS Narodowego Centrum Nauki (NCN) *Empiryczna weryfikacja Kołowego Modelu Wielkiej Piątki Hofstee, de Raada i Goldberga* (grant nr: 2012/07/B/HS6/01374)
- b) 2013 – zlecone prace badawcze w projekcie SONATA Narodowego Centrum Nauki *Koło wartości w fizyce, chemii i historii osobowości, czyli system wartości na trzech poziomach osobowościowej struktury* (grant nr: 2011/01/D/HS6/04077; kierownik: dr hab. Jan Ciecuch, prof. ucz.)
- c) 2015-2018 – wykonawca w projekcie Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (NCBiR) *Detektor wczesnych objawów zmęczenia jako element poprawy bezpieczeństwa kierowania pojazdem*, realizowanego w konsorcjum: Instytut Medycyny Pracy (lider projektu), Wojskowy Instytut Medycyny Lotniczej, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Wojskowa Akademia Techniczna, Spółka Grupa Image (grant nr: PBS3/B9/29/2015; kierownik: prof. dr hab. Alicja Bortkiewicz);
- d) 2017-2018 – zlecone prace badawcze w projekcie ERASMUS+ *Innovative curriculum for strong identities in diverse Europe (INSIDE)*, realizowanego w kooperacji z uczelniami z Litwy (lider projektu,) Włoch, Francji i Rumunii (grant nr: 2016-1-LT01-KA203-023220; kierownik polskiego zespołu: dr hab. Jan Ciecuch, prof. ucz.)
- e) 2018 – praca zlecona w projekcie *Innowacyjne narzędzie diagnozy indywidualnych kompetencji równoważenia życia zawodowego i rodzinnego* realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (Europejski Fundusz Społeczny; grant: POWR.04.03.00-00-W181/16)
- f) 2018-2021 – główny ekspert naukowy i wykonawca (specjalista ds. opracowywania narzędzi diagnostycznych) w projekcie Ministerstwa Edukacji Narodowej *Opracowanie i upowszechnianie narzędzi diagnostycznych wspierających pomoc psychologiczno-pedagogiczną - obszar osobowościowy* (grant nr: POWR.02.10.00-00-9003/17; kierownik projektu: dr hab. Jan Ciecuch, prof. ucz.).
- g) 2018-2021 – główny ekspert naukowy i wykonawca (specjalista ds. opracowywania narzędzi diagnostycznych) w projekcie Ministerstwa Edukacji Narodowej *Opracowanie i upowszechnianie narzędzi diagnostycznych wspierających pomoc psychologiczno-pedagogiczną - obszar emocjonalno-społeczny* (grant nr: POWR.02.10.00-00-9004/17; kierownik projektu: dr hab. Jan Ciecuch, prof. ucz.).

Warto podkreślić, że w realizacji wszystkich czterech grantów, w których moja rola była rolą co najmniej członka zespołu (stałego wykonawcy), obecne były elementy teoretyczne związane z moim głównym osiągnięciem naukowym. W kierowanym przeze mnie grantzie (a) NCN weryfikowaliśmy model AB5C (zob. p. 4.1). W grantzie (c) NCBiR wykorzystaliśmy KMMO jako bazę dla modelu podmiotowych uwarunkowań zmęczenia kierowców i psychologicznych czynników ryzyka wypadków w ruchu drogowym. W końcu głównym celem projektów MEN (f, g) jest opracowanie i upowszechnienie narzędzi diagnostycznych oraz materiałów postdiagnostycznych wspierających pomoc psychologiczno-pedagogiczną

dzieci i młodzieży w obszarze osobowościowym (projekt f) oraz społeczno-emocjonalnym (projekt g). Fundamentem teoretycznym obu projektów jest KMMO, a moja rola jako głównego eksperta naukowego w obu projektach polegała m.in. na dopracowaniu koncepcji teoretycznej, czyli konstrukcji modeli szczegółowych (m.in. modelu temperamentu oraz modelu kompetencji społecznych) na bazie KMMO (zob. Ciecuch, Strus, 2020).

5.4. Inna aktywność naukowa realizowana w więcej niż jednej uczelni.

Do innych obszarów mojej aktywności naukowej, które nie zostały uwzględnione powyżej można zaliczyć: (1) recenzje artykułów naukowych, (2) promotorstwo pomocnicze w przewodach doktorskich oraz (3) pracę analityczno-statystyczną w Centrum Obliczeń Statystycznych Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie.

5.4.1. Recenzje artykułów naukowych

W okresie po uzyskaniu stopnia doktora zrecenzowałem ponad dwadzieścia manuskryptów artykułów zarówno dla czasopism zagranicznych, jak i czasopism polskich, w tym wiodących periodyków w mojej dziedzinie. Wśród czasopism międzynarodowych, dla których napisałem recenzje znalazły się:

- *Journal of Personality and Social Psychology,*
- *European Journal of Personality,*
- *Journal of Personality,*
- *Journal of Personality Assessment,*
- *Personality and Individual Differences,*
- *Review of General Psychology,*
- *International Journal of Psychology,*
- *Journal of Cross-Cultural Psychology,*
- *Frontiers in Psychiatry,*
- *Current Psychology,*
- *Nordic Psychology,*
- *Global Journal of Health Science*
- *Mankind Quarterly.*

Jeśli chodzi o czasopisma polskie to recenzowałem pracę dla następujących:

- *Psychiatria Polska,*
- *Medycyna Pracy,*

- *Current Issues in Personality Psychology*,
- *Roczniki Psychologiczne*,
- *Studia Psychologiczne*,
- *Psychologia Społeczna*,
- *Psychologia Rozwojowa*.

5.4.2. Promotorstwo pomocnicze w przewodach doktorskich

Funkcję promotora pomocniczego pełniłem lub pełnię w sumie w czterech rozprawach doktorskich z psychologii. Dwie z nich zakończyły się już obroną:

- praca pt. „An attempt to integrate coping constructs within the Coping Circumplex Model” (Próba integracji konstruktów radzenia sobie w Kołowym Modelu Radzenia Sobie ze Stresem) dr. Krzysztofa Stanisławskiego (promotor: dr hab. Jan Ciecuch, prof. ucz.), obrona w 2020
- praca pt. "Wartość eksplanacyjna strukturalnych elementów osobowości w określaniu różnych form tendencji agresywnych" dr. Zbigniewa Małysza (promotor: dr hab. Henryk Gasiuł, prof. ucz.), obrona w 2021

Dwa kolejne przewody doktorskie zostały otwarte, a prace nad nimi zmierzają do ukończenia. Są to:

- praca pt. „Relacje między psychologicznymi czynnikami ryzyka chorób somatycznych oraz zasobami zdrowia w kontekście Kołowego Modelu Metacech Osobowości” mgr Karoliny Rymarczyk (promotor: dr hab. Jan Ciecuch, prof. ucz.),
- praca pt. „Metawymiary organizujące strukturę temperamentu człowieka – analiza relacji pomiędzy konstruktami z wybranych teorii temperamentu” mgr Klaudii Ponikiewskiej (promotor: dr hab. Jan Ciecuch, prof. ucz.)

5.4.3. Praca analityczna w Centrum Obliczeń Statystycznych WSiFZ

W latach 2011-2016 pracowałem jako główny analityk-konsultant w *Centrum Obliczeń Statystycznych* Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie. Do moich zadań należały konsultacje metodologiczne oraz statystyczne zarówno dla studentów różnych kierunków studiów, jak i dla pracowników badawczo-dydaktycznych różnych Wydziałów (głównie Wydziału Psychologii). Moja praca w Centrum miała zatem charakter nie tylko dydaktyczny (pomoc w zaplanowaniu i przeprowadzeniu analiz statystycznych oraz zinterpretowaniu wyników dla studentów przygotowujących prace dyplomowe), ale także naukowo-badawczy.

Tego rodzaju współpracę, polegającą na konsultacjach metodologicznych oraz analizach statystycznych, prowadziłem m.in., z prof. dr hab. Ryszardem Kościelakiem oraz (w mniejszym zakresie) dr. hab. Zenonem Binikiem, prof. ucz. Prowadziłem również analizy w ramach projektów grantowych realizowanych w WSiFiZ.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

6.1. Osiągnięcia dydaktyczne

- 2003-2020 – Instytut Psychologii, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, zajęcia dla studentów studiów magisterskich z psychologii: ćwiczenia z psychologii osobowości, a także (w różnym okresie) konwersatorium z etyki zawodu psychologa, wykłady monograficzne, seminarium przedmiotowe;
- 2004-2016 – Wydział Psychologii, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie, zajęcia dla studentów studiów magisterskich z psychologii (w różnym okresie): ćwiczenia z psychologii emocji i motywacji, ćwiczenia z psychologii osobowości, trening komunikacji;
- 2011-2014 – Wydział Nauk Społecznych, Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego, wykłady i ćwiczenia na pedagogicznych studiach podyplomowych z: psychologii, psychologii ogólnej z elementami psychologii społecznej i rozwojowo-wychowawczej, psychologii rozwojowej, psychologii dziecka i wychowawczej, psychologii dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym;
- 2008-2009 – Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej w Józefowie – wykład z podstaw psychologii dla studentów administracji oraz zarządzania.

Ponadto w latach 2011-2016 prowadziłem seminaria magisterskie w Instytucie Psychologii (UKSW). W tym czasie wypromowałem 49 magistrów psychologii. Zrecenzowałem ponad 100 prac magisterskich w WSiFiZ oraz UKSW. W 2016 roku otrzymałem Medal Komisji Edukacji Narodowej.

6.2. Osiągnięcia organizacyjne

W trakcie pracy naukowo-dydaktycznej w Instytucie Psychologii UKSW pełniłem następujące funkcje:

- 2009-2011 – koordynator wydziałowy programu Erasmus odpowiedzialny za studentów wyjeżdżających do- oraz przyjeżdżających z zagranicznych ośrodków;

- 2011-2019 – planista w Instytucie Psychologii UKSW;
- 2011-2020 – opiekun studentów III roku psychologii;
- 2015-2020 – członek Wydziałowej Podkomisji Dydaktycznej;
- 2016-2019 – Zastępca Dyrektora Instytutu Psychologii UKSW (ds. dydaktycznych);
- 2019-2020 – Kierownik Kierunku Studiów Psychologia UKSW;

Funkcje organizacyjne, które pełnię aktualnie to:

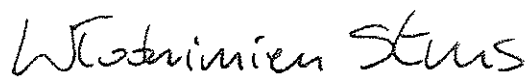
- od 2019 – Prodziekan ds. studenckich kierunku psychologii;
- od 2020 – Członek Senatu UKSW (kadencja 2020-2024);
- od 2017 – Pełnomocnik Dziekana ds. studiów niestacjonarnych z psychologii;
- od 2020 – członek Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia;
- od 2020 – członek Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia;

Ponadto jestem jednym z autorów nowego programu studiów z psychologii UKSW, który obowiązuje od roku akademickiego 2019-2020.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

Poza aktywnością stricte akademicką (naukową i dydaktyczną) dodatkowo prowadziłem także działalność praktyczną, w której wykorzystywałem wiedzę i umiejętności naukowe do rozwiązywania konkretnych problemów związanych z zarządzaniem zasobami ludzkimi w organizacji. Wspomnieć tu można zwłaszcza o dwóch zrealizowanych projektach:

- 2014-2015 – współpraca z firmą Poczta Polska S.A. z siedzibą w Warszawie, w zakresie konstrukcji modelu oceny pracowników oraz narzędzia jego pomiaru;
- 2015-2017 - współpraca z firmą HR Development Sp. z o.o. w Warszawie (ul. Filtrowa 65/50), w zakresie konstrukcji modelu oraz narzędzia oceny służących do preselekcji pracowników.

(podpis wnioskodawcy)

Literatura cytowana:

- Abele, A. E., & Wojciszke, B. (2014). Communal and agentic content in social cognition: a Dual Perspective Model. *Advances in Experimental Social Psychology*, 50, 195–255. doi:10.1016/B978-0-12-800284-1.00004-7
- Alessandri, G., Vecchione, M., Donnellan, B. M., Eisenberg, N., Caprara, G. V., & Ciecuch, J. (2014). On the cross-cultural replicability of the resilient, undercontrolled, and overcontrolled personality types. *Journal of Personality* 82, 340–353. <https://doi.org/10.1111/jopy.12065>
- Asendorpf, J. B. (2006). Typeness of personality profiles: a continuous person-centred approach to personality data. *European Journal of Personality*, 20, 83–106. <https://doi.org/10.1002/per.575>
- Asendorpf, J. B., Borkenau, P., Ostendorf, F., & Van Aken, M. A. G. (2001). Carving personality description at its joints: Confirmation of three replicable personality prototypes for both children and adults. *European Journal of Personality*, 15(3), 169–198. <https://doi.org/10.1002/per.408>
- Ashton, M. C., & Lee, K. (2007). Empirical, theoretical, and practical advantages of the HEXACO model of personality structure. *Personality and Social Psychology Review*, 11, 150–166. <http://doi.org/10.1177/1088868306294907>
- Ashton, M., & Lee, K. (2020). Objections to the HEXACO model of personality structure—And why those objections fail. *European Journal of Personality*, 34, 492–510. <https://doi.org/10.1002/per.2242>
- Bach, B., Kerber, A., Aluja, A., Bastiaens, T., Keeley, J. W., Claes, L., Fossati, A., Gutierrez, F., Oliveira, S. E. S., Pires, R., Riegel, K. D., Rolland, J.-P., Roskam, I., Sellbom, M., Somma, A., Spanemberg, L., Strus, W., Thimm, J. C., Wright, A. G. C., Zimmermann, J. (2020). International Assessment of DSM-5 and ICD-11 Personality Disorder Traits: Toward a Common Nosology in DSM-5.1. *Psychopathology*, 53, 179–188. <https://doi.org/10.1159/000507589>
- Bäckström, M. (2007). Higher-order factors in a Five-Factor Personality Inventory and its relation to social desirability. *European Journal of Psychological Assessment*, 23(2), 63–70. <https://doi.org/10.1027/1015-5759.23.2.63>
- Backström, M., Larsson, M. R., & Maddux, R. E. (2009). A structural validation of an inventory based on the Abridged Five Factor Circumplex Model (AB5C). *Journal of Personality Assessment*, 91(5), 462–472. <https://doi.org/10.1080/00223890903088065>
- Becker, P. (1999). Beyond the Big Five. *Personality and Individual Differences*, 26, 511–530. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(98\)00168-8](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(98)00168-8)
- Block, J. H., & Block, J. (1980). The role of ego-control and ego-resiliency in the organization of behavior. In W. A. Collins (Eds.), *Development of cognition, affect, and social relations* (Vol. 13, pp. 39–101). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Browne, M. W. (1992). Circumplex models for correlation matrices. *Psychometrika*, 57, 469–497. <https://doi.org/10.1007/BF02294416>
- Brud, P. P., Rogoza, R., Ciecucha, J. (2020). Personality underpinnings of dark personalities: An example of Dark Triad and deadly sins. *Personality and Individual Differences*, 163, 110085. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110085>
- Bucher, M.A., Samuel, D.B. (2020). Developing a short form of the IPIP Abridged Big Five-Dimensional Circumplex (AB5C) congruent with the AB5C circumplex locations. *Journal of Research in Personality*, 88, 104007. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2020.104007>
- Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Borgogni, L., & Vecchione, M. (2007). *BFQ-2 Big Five Questionnaire –2. Manuale*. Firenze: Giunti O.S. Organizzazioni Speciali.
- Ciecuch, J., Strus, W. (2017a). The Two-Factor Model of personality. W: V. Zeigler-Hill, T. Shackelford (red.), *Encyclopedia of Personality and Individual Differences*. https://doi.org/10.1007/978-3-319-28099-8_2129-1
- Ciecuch, J., Strus, W. (2017b). Dojrzałość człowieka i społeczeństwa, czyli o konieczności godzenia żywiołów. W: J. Szomburg, M. Wandałowski (red.), *Terapia Narodowa - w kierunku dojrzałości. Po XI Kongresie Obywatelskim (Wolność i Solidarność nr 77; s. 95-108)*. Gdańsk: Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową.
- Ciecuch, J., Strus, W. (2020). Osobowość w psychologii wychowania. W: H. Liberska, J. Trempała (red.), *Psychologia wychowania. Wybrane problemy* (s. 199-213). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- De Raad, B., Barelds, D. P. H., Levert, E., Ostendorf, F., Mlacic, B., Di Blas, L., Hrebickova, M., Szirmak, Z., Szarota, P., Perugini, M., Church, A. T., & Katigbak, M. S. (2010). Only three factors of personality description are fully replicable across languages: a comparison of 14 trait taxonomies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 98(1), 160–173. <https://doi.org/10.1037/a0017184>
- De Raad, B., Perugini, M., Hrebickova, M., & Szarota, P. (1998). Lingua franca of personality: Taxonomies and structures based on the psycholexical approach. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 29, 212–232. <https://doi.org/10.1177/0022022198291011>
- DeYoung, C. G., Quilty, L. C., & Peterson, J. B. (2007). Between facets and domains: 10 aspects of the Big Five. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93(5), 880–896. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.93.5.880>

- DeYoung, C. G. (2006). Higher-order factors of the Big Five in a multi-informant sample. *Journal of Personality and Social Psychology, 91*, 1138–1151. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.91.6.1138>
- DeYoung, C. G. (2015). Cybernetic Big Five Theory. *Journal of Research in Personality, 56*, 33–58. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2014.07.004>
- DeYoung, C. G., Peterson, J. B., & Higgins, D. M. (2002). Higher-order factors of the Big Five predict conformity: Are there neuroses of health? *Personality and Individual Differences, 33*, 533–552. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(01\)00171-4](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(01)00171-4)
- DeYoung, C. G., Weisberg, Y. J., Quilty, L. C., & Peterson, J. B. (2013). Unifying the aspects of the Big Five, the interpersonal circumplex, and trait affiliation. *Journal of Personality, 81*, 465–475. <https://doi.org/10.1111/jopy.12020>
- Digman, J. M. (1997). Higher-order factor of the Big Five. *Journal of Personality and Social Psychology, 73*, 1246–1256. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.73.6.1246>
- Donnellan, M. B., & Robins, R. W. (2010). Resilient, overcontrolled, and undercontrolled personality types: Issues and controversies. *Social and Personality Psychology Compass, 4*, 1070–1083. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2010.00313.x>
- Gasiul, H., Strus, W. (2018). Motywy Ja i możliwości ich pomiaru. W: H. Gasiul (red.), *Metody badania emocji i motywacji* (s. 349–392). Warszawa: Difin.
- Gasiul, H., Strus, W. (2020). Osobowościowe uwarunkowania ryzyka wypadków drogowych u kierowców – przegląd wybranych badań i propozycja ich interpretacji w ramach Kołowego Modelu Metacech Osobowości. *Studia Psychologica: Theoria et Praxis*, in press.
- Goldberg, L. R. (1999). a broad-bandwidth, public domain, personality inventory measuring the lower-level facets of several five-factor models. In I. Mervielde, I. Deary, F. De Fruyt, & F. Ostendorf (Eds.), *Personality psychology in Europe* (Vol. 7, pp. 7–28). Tilburg, The Netherlands: Tilburg University Press.
- Goldberg, L. R., Johnson, J. A., Eber, H. W., Hogan, R., Ashton, M. C., Cloninger, C. R., & Gough, H. G. (2006). The international personality item pool and the future of public - domain personality measures. *Journal of Research in Personality, 40*, 84–96. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2005.08.007>
- Gramzow, R. H., Sedikides, C., Panter, A. T., Sathy, V., Harris, J., & Insko, C. A. (2004). Patterns of self-regulation and the Big Five. *European Journal of Personality, 18*(5), 367–385. <https://doi.org/10.1002/per.513>
- Griffin, S. A., Suzuki, T., Lynam, D. R., Crego, C., Widiger, T. A., Miller, J. D., & Samuel, D. B. (2018). Development and Examination of the Five-Factor Obsessive-Compulsive Inventory-Short Form. *Assessment, 25*, 56–68. <https://doi.org/10.1177/1073191116643818>
- Gurtman, M. B. (1994). The circumplex as a tool for studying normal abnormal personality: a methodological primer. In S. Strack, & M. Lorr (Eds.), *Differentiating normal and abnormal personality* (pp. 243–263). New York: Springer.
- Hofstee, W. K. B., De Raad, B., & Goldberg, L. R. (1992). Integration of the Big Five and circumplex approaches to trait structure. *Journal of Personality and Social Psychology, 63*(1), 146–163. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.63.1.146>
- Isler, L., Garth, J. O., Fletcher, G. J. O. Liu, J. H., & Sibley, C. G. (2017). Validation of the four-profile configuration of personality types within the Five-Factor Model. *Personality and Individual Differences, 106*, 257–262. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.10.058>
- Kałużna-Wielobób, A., Strus, W., Ciecuch, J. (2020). Community feeling and narcissism as two opposite phenomena. *Frontiers in Psychology, 11*, artykuł 515895. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.515895>
- Krueger, R. F., Eaton, N. R., Clark, L. A., Watson, D., Markon, K. E., Derringer, J., Skodol, A., Livesley, W. J. (2011). Deriving an empirical structure of personality pathology for DSM-5. *Journal of Personality Disorders, 25*, 170–191. <https://doi.org/10.1521/pedi.2011.25.2.170>
- Krueger, R. F., Derringer, J., Markon, K. E., Watson, D., & Skodol, A. E. (2012). Initial construction of a maladaptive personality trait model and inventory for DSM-5. *Psychological Medicine, 42*, 1879–1890. <https://doi.org/10.1017/S0033291711002674>
- Lee, K., & Ashton, M. C. (2018). Psychometric Properties of the HEXACO-100. *Assessment, 25*(5), 543–556. <http://doi.org/10.1177/1073191116659134>
- Locke, K. D. (2011). Circumplex measures of interpersonal constructs. In L. M. Horowitz, & S. Strack (Eds.). *Handbook of interpersonal psychology: Theory, research, assessment, and therapeutic interventions* (pp. 313–324). <https://doi.org/10.1002/9781118001868.ch19>
- McCrae, R., Costa, P. (2005). *Osobowość człowieka dorosłego*. Kraków: Wydawnictwo WAM.
- McCrae, R. R., Zonderman, A. B., Bond, M. H., Costa, P. T., & Paunonen, S. V. (1996). Evaluating replicability of factors in the Revised NEO Personality Inventory: Confirmatory factor analysis versus Procrustes rotation. *Journal of Personality and Social Psychology, 70*, 552–566. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.70.3.552>
- Musek, J. (2007). A General Factor of Personality: Evidence of the Big One in the Five-Factor Model. *Journal of Research in Personality, 41*, 1213–1233. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2007.02.003>

- Nieznański, M., Gasiul, H., Strus, W., Obidziński, M., Kobos, Z., Rowiński, T. (2020). Relationship between self-reported symptoms of fatigue and cognitive performance: Switch cost as a sensitive indicator of fatigue. *Psychologijiske teme/Psychological Topics*, 29, 199-228. <https://doi.org/10.31820/pt.29.2.1>
- Ponikiewska, K., Ciecuch, J., Strus, W. (2020). In search of convergence between the main dimensions of interpersonal and basic human values in the context of personality traits. *Personality and Individual Differences*, 162, artykuł 110003. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110003>
- Revelle, W., & Wilt, J. (2013). The General Factor of Personality: a general critique. *Journal of Research in Personality*, 47, 493-504. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2013.04.012>
- Rogoza, R., Ciecuch, J., Strus, W. (2021). A three-step procedure for analysis of circumplex models: An example of narcissism located within the circumplex of personality metatraits. *Personality and Individual Differences*, 169, artykuł 109775. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.109775>
- Rogoza, R., Ciecuch, J., Strus, W., Baran, T. (2019). Seeking a Common Framework for Research on Narcissism: An Attempt to Integrate the Different Faces of Narcissism Within the Circumplex of Personality Metatraits. *European Journal of Personality*, 33, 437-455. <https://doi.org/10.1002/per.2206>
- Rogoza, R., Kowalski, C. M., & Schermer, J. A. (2019). Dark Triad traits within the framework of the Circumplex Model of Personality Metatraits. *Journal of Individual Differences*, 40, 168-176. <https://doi.org/10.1027/1614-0001/a000289>
- Rowiński, T., Kowalska-Dąbrowska, M., Strus, W., Ciecuch, J., Czuma, I., Żechowski, C., Markon, K. E., Krueger, R. F. (2019a). Pomiar patologicznych cech osobowości według DSM-5: polska adaptacja Inwentarza Osobowości PID-5. Część I – podstawy teoretyczne. *Psychiatria Polska*, 53(1), 7-22. <https://doi.org/10.12740/PP/OnlineFirst/86477>
- Rowiński, T., Kowalska-Dąbrowska, M., Strus, W., Ciecuch, J., Czuma, I., Żechowski, C., Markon, K. E., Krueger, R. F. (2019b). Pomiar patologicznych cech osobowości według DSM-5: polska adaptacja Inwentarza Osobowości PID-5. Część II – wyniki empiryczne. *Psychiatria Polska*, 53(1), 23-48. <https://doi.org/10.12740/PP/OnlineFirst/86478>
- Rushton, J. P., & Irving, P. (2011). The General Factor of Personality: normal and abnormal. In T. Chamorro-Premuzic, S. von Stumm, & A. Furnham (Eds.), *The Wiley-Blackwell handbook of individual differences* (pp. 134-163). London: Blackwell Publishing Ltd.
- Russell, J. A. (1980). A circumplex model of affect. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39(6), 1161-1178. <https://doi.org/10.1037/h0077714>
- Rymarczyk, K., Turbacz, A., Strus, W., Ciecuch, J. (2020). Type C personality: Conceptual refinement and preliminary operationalization. *Frontiers in Psychology*, 11, artykuł 552740. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.552740>
- Saucier, G. (2008). Measures of the personality factors found recurrently in human lexicons. In G. J. Boyle, G. Matthews & D. H. Saklofske (Eds.), *The Sage Handbook of Personality Theory and Assessment* (Vol. 2, pp. 29-54). Los Angeles - London - New Delhi - Singapore: SAGE Publication.
- Saucier, G., & Srivastava, S. (2015). What makes a good structural model of personality? Evaluating the Big Five and alternatives. In: M Mikulincer & P. R. Shaver (Eds.), *APA Handbook of Personality and Social Psychology* (Vol. 4. Personality Processes and Individual Differences, pp. 283-305). Washington DC: American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/14343-013>
- Saucier, G., Thalmayer, A. G., Payne, D. L., Carlson, R., Sanogo, L., Ole-Kotikash, L., Church, A. T., Katigbak, M. S., Somer, O., Szarota, P., Szirmak, Z., & Zhou, H. (2014). A basic bivariate structure of personality attributes evident across nine languages. *Journal of Personality*, 82(1), 1-14. <https://doi.org/10.1111/jopy.12028>
- Sherman, E. D., Miller, J. D., Few, L. R., Campbell, W. K., Widiger, T. A., Crego, C., & Lynam, D. R. (2015). Development of a short form of the Five-Factor Narcissism Inventory: The FFNI-SF. *Psychological Assessment*, 27, 1110-1116. <https://doi.org/10.1037/pas0000100>
- Siuta, J. (2006). *Inwentarz Osobowości NEO-PI-R Paula T. Costy Jr i Roberta R. McCrae. Adaptacja polska. Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
- Skimina, E., Ciecuch, J. (2020). Explaining everyday behaviours and situational context by personality metatraits and higher-order values. *European Journal of Personality*, 34, 29-59. <https://doi.org/10.1002/per.2230>
- Skimina, E., Ciecuch, J., Strus, W. (2021). Traits and values as predictors of the frequency of everyday behavior: Comparison between models and levels. *Current Psychology*, 40, 133-153. <https://doi.org/10.1007/s12144-018-9892-9>
- Skoczeń, I., Rogoza, R., Maćkiewicz, M., Najderska, M., Ciecuch, J. (2018). Investigating the structural model of the Strengths and Difficulties Questionnaire. *European Journal of Psychological Assessment*, 34(5), 312-320. <https://doi.org/10.1027/1015-5759/a000344>
- Soto, C. J., & John, O. P. (2017). The next Big Five Inventory (BFI-2): Developing and assessing a hierarchical model with 15 facets to enhance bandwidth, fidelity, and predictive power. *Journal of Personality and Social Psychology*, 113, 117-143. <https://doi.org/10.1037/pspp0000096>

- Stanisławski, K. (2019). The Coping Circumplex Model: An Integrative Model of the Structure of Coping With Stress. *Frontiers in Psychology, 10*, artykuł 694. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00694>
- Strelau, J. (2006). Osobowość jako zespół cech. W: J. Strelau (red.). *Psychologia. Podręcznik akademicki* (t.2, s. 525-560). Gdańsk: GWP.
- Strus, W. (2010). Skala Uczuć Moralnych (SUM) – konstrukcja i właściwości psychometryczne. *Studia Psychologica, 10*, 273-313.
- Strus, W., Ciecuch, J. (2014). Poza wielką piątkę - przegląd nowych modeli struktury osobowości. *Polskie Forum Psychologiczne, 19*(1), 17-49. <https://doi.org/10.14656/PFP20140102>
- Strus, W., Ciecuch, J. (2017). Towards a synthesis of personality, temperament, motivation, emotion and mental health models within the Circumplex of Personality Metatraits. *Journal of Research in Personality, 66*, 70-95. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2016.12.002>
- Strus, W., Ciecuch, J. (2019). Are the questionnaire and the psycho-lexical Big Twos the same? Towards an integration of personality structure within the Circumplex of Personality Metatraits. *International Journal of Personality Psychology, 5*, 18-35. <https://doi.org/10.21827/ijpp.5.35594>
- Strus, W., Ciecuch, J. (2021a). Higher-order factors of the Big Six – Similarities between Big Twos identified above the Big Five and the Big Six. *Personality and Individual Differences, 171*, artykuł 110544. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110544>
- Strus, W., Ciecuch, J. (2021b). The Circumplex of Personality Metatraits and the HEXACO model: Towards refinement and integration. *Journal of Personality*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1111/JOPY.12616>
- Strus, W., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2011). Kołowy model struktury cech osobowości w ujęciu Lewisa Goldberga. *Studia Psychologica, 11*(2), 65-93.
- Strus, W., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2014a). Circumplex structure of personality traits measured with the IPIP-45AB5C questionnaire in Poland. *Personality and Individual Differences, 71*, 77-82. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.07.018>
- Strus, W., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2014b). The Circumplex of Personality Metatraits: a Synthesizing Model of Personality Based on the Big Five. *Review of General Psychology, 18*(4), 273-286. <https://doi.org/10.1037/gpr0000017>
- Strus, W., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2016). *Kwestionariusz portretowy jako sposób pomiaru typów rozumianych jako metacechy osobowości*. Referat na V Ogólnopolskiej Konferencji „Diagnoza psychologiczna jako przedmiot badania i nauczania”, Poznań, 24-25.06.2016.
- Strus, W., Cybis, N., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2021a). Theoretical framework for the RUNO personality typology based on the Circumplex of Personality Metatraits. *Polish Psychological Bulletin*, in press. <https://doi.org/10.24425/ppb.2021.137885>
- Strus, W., Cybis, N., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2021b). Number and content of personality types across methods and samples: Empirically filling the theoretically developed map of RUNO typology. *Polish Psychological Bulletin*, in press. <https://doi.org/10.24425/ppb.2021.137886>
- Strus, W., Kozłowska, A. (2018). Osobowość psychopatyczna – nowe ujęcia starej problematyki. *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego, 25*, 15-34.
- Strus, W., Rowiński, T., Ciecuch, J., Kowalska-Dąbrowska, M., Czuma, I., Żechowski, C. (2017). Patologiczna Wielka Piątka: próba zbudowania pomostu pomiędzy psychiatryczną klasyfikacją zaburzeń a cechowym modelem osobowości zdrowej. *Roczniki Psychologiczne, 20*, 429-450. <https://doi.org/10.18290/rpsych.2017.20.2-6pl>
- Strus, W., Żylicz, O. (2018). Emocje samoświadomościowe – podstawowe rozróżnienia i narzędzia pomiaru. W: H. Gasiul (red.), *Metody badania emocji i motywacji* (s. 80-109). Warszawa: Difin.
- Topolewska, E., Ciecuch, J. (2017). Empirical verification of the Circumplex of Identity Formation Modes and its potential to integrate different models of identity development in the Erikson-Marcia tradition. *Self and Identity, 16*(2), 123-142. <https://doi.org/10.1080/15298868.2016.1229690>
- Topolewska, E., Skimina, E., Strus, W., Ciecuch, J., Rowiński, T. (2014). Krótki kwestionariusz do pomiaru Wielkiej Piątki IPIP-BFM-20. *Roczniki Psychologiczne, 17*(2), 367-384.
- Topolewska-Siedzik, E., Ciecuch, J., Strus, W. (2019). Personality underpinnings of identity: The role of metatraits and traits in identity formation modes. *Self and Identity, 18*(5), 529-549. <https://doi.org/10.1080/15298868.2018.1483964>
- Tracy, J. L., & Robins, R. W. (2007). The psychological structure of pride: a tale of two facets. *Journal of Personality and Social Psychology, 92*, 506-525. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.92.3.506>
- Tyrer, P., Mulder, R., Kim, Y. R., & Crawford, M. J. (2019). The Development of the ICD-11 Classification of Personality Disorders: An Amalgam of Science, Pragmatism, and Politics. *Annual Review of Clinical Psychology, 15*, 481-502. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-050718-095736>

- Terracciano, A., McCrae, R. R., Hagemann, D., & Costa, P. T. (2003). Individual difference variables, affective differentiation, and the structures of affect. *Journal of Personality, 71*, 669–703. <https://doi.org/10.1111/1467-6494.7105001>
- Wiggins, J. S. (1995). *Interpersonal Adjective Scales professional manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Zawadzki, B. (2016). *Gamma i Delta w ujęciu Kołowego Modelu Metacech a przekonania w zaburzeniach osobowości*. W: A. Rynkiewicz, K. Jankowski, W. Oniszczenko (red.), *Wybrane metody i paradygmaty badawcze w psychologii* (ss. 203–220). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Zawadzki, B. (2017). Lokalizacja zaburzeń osobowości w Kołowym Modelu Metacech Osobowości. *Roczniki Psychologiczne, 20*(2), 473–491. <https://doi.org/10.18290/rpsych.2017.20.2-7pl>
- Zawadzki, B., Strelau, J. (2003a). Identyfikacja trzech podstawowych prototypów osobowości w grupach polskich: Próba reorientacji badań nad osobowością z koncepcji cech w koncepcję typów? *Studia Psychologiczne, 41*(4), 217–242.
- Zawadzki, B., Strelau, J. (2003b). Trzy podstawowe typy czy cztery struktury temperamentu? *Czasopismo Psychologiczne, 6*, 271–285.
- Zawadzki, B., Strelau, J. (2014). O (nie)trafności ogólnego czynnika osobowości (GFP). *Roczniki Psychologiczne, 17*(2), 259–274.
- Zawadzki, B., Strelau, J., Szczepaniak, P., & Śliwińska, M., (1998). *Inwentarz Osobowości NEO-FFI Costy i McCrae: adaptacja polska. Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.